

Güldehen KAYA ^{ID}

[guldehenkaya@hotmail.com/](mailto:guldehenkaya@hotmail.com)

Bağımsız Araştırmacı
Independent Researcher

Evangelia ŞARLAK ^{ID}

eva@isikun.edu.tr

Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Işık
Üniversitesi, İstanbul, Türkiye- Faculty of
Art, Design and Architecture, Işık
University, İstanbul, Türkiye.

Gülce Zeynep BEKTAŞ ^{ID}

gzbektas@hotmail.com

Bağımsız Araştırmacı
Independent Researcher

Açıklama: Bu çalışma, Avrupa Birliği'nin Erasmus+ programı tarafından ortak finanse edilen NARRATE programının bir parçasıdır: 'Manastırlarda ve Tapınaklarda Kiliseye Ait Kültürel Hazinelerin Dijital Kaydı ve Belgelendirilmesi İhtiyaçları' (Sözleşme numarası: 2022-1-EL01-KA220-HED-000089867). Avrupa Komisyonu'nun bu yayının üretimine verdiği destek, içeriğin onaylandığı anlamına gelmez; içerik yalnızca yazarların görüşlerini yansıtmaktadır ve Komisyon veya Yunanistan Ulusal Ajansı, burada bulunan bilgilerin herhangi bir şekilde kullanılmasından sorumlu tutulamaz. **Explanation:** This work is part of the NARRATE programme: 'Needs for Digital Recording and Documentation of Ecclesiastical Cultural Treasures in Monasteries and Temples' co-funded by the Erasmus+ programme of the European Union (Contract number: 2022-1-EL01-KA220-HED-000089867). The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission or the Hellenic National Agency cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Geliş Tarihi/Received: 14.08.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 17.09.2024

Yayın Tarihi/Publication Date: 27.09.2024

Sorumlu Yazar/Corresponding author:

Güldehen KAYA

Cite this article: Kaya, G., Şarlak, E., Bektaş, G.Z. (2024). An Assessment on the Importance of Stakeholder Involvement in the Digital Documentation of Cultural Assets in Orthodox Churches. *Journal of Palmette*, 6, 59-98.

Atıf: Kaya, G., Şarlak, E., Bektaş, G.Z. (2024). Ortodoks Kiliselerde Kültürel Mirasın Dijital Belgelenmesinde Paydaş Katılımının Önemi Üzerine Bir Değerlendirme. *Palmet Dergisi*, 6, 59-98.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Ortodoks Kiliselerde Kültürel Mirasın Dijital Belgelenmesinde Paydaş Katılımının Önemi Üzerine Bir Değerlendirme

An Assessment on the Importance of Stakeholder Involvement in the Digital Documentation of Cultural Assets in Orthodox Churches

Öz

Kültürel mirasa konu olan varlıkların dijital olarak kaydedilmesi, geçmişe ait bilgilerin eksilmeden günümüze taşınarak korunmasını, yaşayan mirasın şimdi ve gelecekte başvurulması için kalıcı ve dinamik bir dijital envanter oluşturulmasını, varlıkların bilgi ve değerinin anlaşılmasını sağlayarak toplumla paylaşılmasını ve kültürlerarası iletişimin güçlendirilmesini mümkün kılan önemli bir süreçtir. Kültürel varlıkların ilgili paydaşlarının doğru ve eksiksiz bir şekilde belirlenmesi, belgelendirme ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve bu süreçte dijital belgelemenin ötesinde karar verme ve uygulama aşamalarında paydaşların dahil edilmesi, projelerin başarıya ulaşmasında kritik öneme sahiptir. Bir Erasmus+ Projesi olan Narrate kapsamındaki araştırmayı konu alan Türkiye'deki Ortodoks kilise varlıklarının, müzelerdeki gibi işlevselliğini yitirmiş ve artık aktif olarak kullanılmayan *donmuş* objeler yerine, halen aynı değer ve bağlamda kullanılmakta olduklarını, geleneklerin ifadesi olarak ve ritüellerin sembolik ve kutsal değerini taşıyan ve yerin ruhunu en iyi temsil eden yaşayan kültürel miras olarak tanımlamak gerekir. Bu nedendir ki, bu varlıklara atfedilen tüm değerlerinin sahipleri/koruyucuları ve kullanıcıları olan Rum Ortodoks kiliselerinin tüm paydaşlarının, belgeleme ihtiyaçlarının belirlenmesi ve sonrasında planlamanın her aşamasına katılması elzemdir. Bu yaklaşım, çokkültürlülüğün getirdiği zenginlik ve kültürlerarası, dinler arası diyalogun gelişmesini destekleyen bilgiye, saygıya, katılımçılığa ve anlayışa dayalı önemli bir diyalog alanı oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Narrate Projesi, Kültürel Varlıklar, Belgeleme, Dijitalleşme, Paydaş İş birliği

ABSTRACT

Digitally recording living cultural heritage is a crucial process that ensures the preservation of past information without loss, maintains its continuity to the present, creates a lasting and dynamic digital inventory for current and future use, facilitates the understanding and sharing of information and value about artifacts with the public, and strengthens intercultural communication. Accurately and comprehensively identifying the relevant stakeholders for cultural heritage, determining their documentation needs, and involving them in decision-making and implementation stages beyond digital documentation are crucial for the success of projects. The Orthodox church assets in Turkey, which are the focus of this research within the Erasmus+ Narrate project, should be regarded as living cultural heritage that continues to be used with the same value and context, rather than as "frozen objects" that have lost their functionality and are no longer actively used, as seen in museums. These assets represent traditions and carry symbolic and sacred values, embodying the spirit of their location. Therefore, it is essential for all stakeholders of the Greek Orthodox churches, who are the owners, guardians, and users of these assets, to be involved in identifying documentation needs and participating in every stage of the project. This approach will foster a significant dialogue based on information, respect, participation, and understanding, enhancing multicultural richness and promoting the development of intercultural and interfaith dialogue.

Keywords: Narrate Project, Cultural Assets, Documentation, Digitalization, Stakeholder Collaboration

Giriş

Kültürel mirasın korunması amacıyla yapılan belgelendirme ve dijital platformlara aktarım çalışmaları son yıllarda hız kazanmıştır. UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) ve ICOMOS (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi) gibi kültürel miras koruma alanında çalışan önemli uluslararası kuruluşlar, bu yeni dönemde yaptıkları çalışmalar ve açıkladıkları kurullarla dijitalleşmenin gerekliliğini ve uygun yöntemlerin kullanımını vurgulamaktadır. Bu temelde, kültürel mirasın tanımı zaman içinde daha kapsayıcı hale gelmiştir. Böylelikle, geçmişin yapılarını koruma üzerine yapılan tanımlamaların yerine, geçmişi bugün ile bağlayan ve geleceğe taşıyan, yaşayan kültürel miras üzerine yaklaşımlar, somut ve somut olmayan kültürel mirasın bir arada ele alınması ve mirasın sahibi toplulukların paydaş olarak bu sürece dahil edilmesi gerekliliği üzerine yeni bakış açıları ile çalışmalar öne çıkmaktadır.

Araştırma konusu olan Erasmus+ NARRATE Projesi, Yunanistan, Bulgaristan ve Türkiye'yi kapsayan ayrıntılı bir uygulama örneğidir ve bu yeni bakış açılarına ve pratiklere yönelik önemli bir örnek teşkil etmektedir. NARRATE projesinin konusu ve çalışma alanı “*Manastır ve Kiliselerdeki Ekleziyastik Kültürel Hazineleşmelerin Dijital Kaydedilme ve Belgelenme İhtiyaçları*” olarak belirlenmiştir. NARRATE, paydaşların tarih boyunca birbirleriyle ilişkilendirebilecekleri, işlevlerini ve manevi önemlerini aktarabilecekleri Kültürel Miras hazinelerini belgelemeye vurgu yapmakta ve Yunanistan, Bulgaristan ve Türkiye'deki Ortodoks kilise ve manastırlarına ait varlıkların dijital bir ortak platformda belgelenmesini kapsamaktadır. Geniş bir coğrafyada, çok sayıda kilise ve sahip olduğu çok sayıda objelerin belgelenmesi ve dijitalleştirilmesi gerektiği göz önüne alındığında, araştırmanın kapsamının boyutu ortaya çıkmaktadır. Söz konusu mirasa sahip topluluğun/paydaşların belgeleme ve dijitalleşme süreçleri için gerekli tüm bilgi ve kaynaklara sahip olmayabilirler. Bu bağlamda, Erasmus projeleri, bu hedefler doğrultusunda uluslararası çalışmalar yürütmektedir. Erasmus+ projeleri, Avrupa Birliği'nin Avrupa'da eğitim ve öğretim destekleme programı olarak, kültürel mirasın belgelenmesinde uluslararası iş birliklerine yer vererek, kullanıcı açısından kolaylık sağlarken, yüzeysel kayıtlar yerine derinlemesine belgeleme yoluyla bu amaca katkıda bulunur. Bu yaklaşım, sivil toplum örgütlerinin, üniversitelerin, araştırma kurumlarının kültürel miras koruma amacıyla iş birliklerini desteklemektedir.

Kültürel varlıklara değer atfedilirken yalnızca tarihi nesnelere olarak değerlendirilmemeli, günümüzdeki işlev ve bağlamları da göz önünde bulundurulmalıdır. Araştırmaya konu olan kilise objeleri gibi kültürel varlıklar, hala önemini, gerekliliğini ve sürekliliğini koruyan yaşayan miras olarak ele alınmak üzere farklı bir yaklaşıma ihtiyaç duyar. Geçmişe ait sabit ve değişmez bir miras bakış açısının, günümüze

odaklanan ve ilgili topluluklarla aynı koruma kaygısını paylaşan, dinamik ve daha fazla karar verici paydaşın dahil olduğu bir bakış açısına evrilmesi doğru olacaktır.

Araştırmamızda, kültürel varlık ve miras üzerine belirlenen yerel ve/veya uluslararası sözleşmelerin tanımlamaları ve tavsiye kararları, çalışma sürecinde esas alınan temel kaynaklar arasında yer almaktadır. Yürürlükte olan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na göre Kültür varlıkları, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.¹ Sosyal, estetik, tarihi ve kutsal değeri ile çeşitli boyutları içerir ve belirli bir geleneksel uygulamanın toplumsal değerini yansıtır. Kültür hem zaman hem de mekân içinde çeşitli biçimlerde kendini gösterir. Bu çeşitlilik insanlığı oluşturan toplulukların kimliklerinin özgünlüğünde ve çoğulluğunda yansıma bulur. Biyolojik çeşitliliğin doğa için gerekli olduğu kadar; değişim, yenilik ve yaratıcılık kaynağı olarak kültürel çeşitlilik de insanlık için gereklidir.²

Miras, kültür, sanat ve yaratıcılığın temel taşlarından biridir.³ UNESCO'nun 2001 tarihli Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesi'nde, kültürel miras yaratıcılığın kaynağı olarak gösterilmiş ve özellikle şu ifadeye yer verilmiştir: "Kültürel çeşitlilik, insanlığın ortak mirasıdır ve kültürler arasında etkili bir diyalog oluşturmak için mevcut ve gelecek nesillerin yararına tanınmalı ve onaylanmalıdır."⁴ Bu mirası savunmanın "insan onuruna saygı ile ayrılmaz bir şekilde bağlı etik bir zorunluluk" olduğu ve "kültürlerin çeşitliliğine saygı, hoşgörü, diyalog ve iş birliği, karşılıklı güven ve anlayış ortamında olan uluslararası barış ve güvenliğin en önemli teminatlarından biri olduğu belirtilmiştir; ayrıca kamu, özel sektör ve sivil toplum arasındaki ortaklıklar temelinde "uluslararası iş birliği ve dayanışmanın" gereğini vurgular.⁵ ICOMOS Burra Tüzüğü, kültürel önemi, estetik, tarihi, bilimsel, sosyal veya manevi değerlerin bir araya gelmesiyle oluşan ve geçmiş, mevcut veya gelecek nesiller için önemli olan bir değerler bütünü olarak tanımlar.⁶ Kültürel önemin değerlendirilmesini, koruma sürecinin merkezine koyar; zira kültürel öneme sahip yerler, insanların yaşamlarını zenginleştirir, genellikle topluluk ve çevre ile yaşanmış deneyimlere derin ve ilham verici bir bağ sağlar.⁷

UNESCO tarafından yayımlanan Dünya Kültür Politikaları Konferansı Sonuç Bildirgesi'nde yer verilen "Somut Olmayan Kültürel Miras" tanımına göre topluluklar, gruplar ve bazen de bireylerin kendi kültürel miraslarının bir parçası olarak kabul ettikleri uygulamaları, temsilleri, ifadeleri, bilgileri, becerileri ve bunlarla ilişkili araçları, nesnelere, eserleri ve kültürel mekanları ifade eder.⁸ Bu miras nesilden nesile aktarılarak, topluluklar tarafından çevreleri ve doğayla etkileşimleri, zaman içinde sürekli olarak yeniden

yaratılmakta ve onlara kimlik ve süreklilik hissi vererek kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına saygı göstermeyi teşvik etmektedir. Aynı Bildirge'nin 'Koruma" tanımına göre somut olmayan kültürel mirasın yaşatılmasını sağlamak amacıyla alınan önlemleri ifade eder; bu önlemler, kültürel mirasın tanımlanması, belgelenmesi, araştırılması, korunması, teşviki, geliştirilmesi, özellikle örgün ve yaygın eğitim yoluyla aktarılması ve bu mirasın çeşitli yönlerinin canlandırılmasını içerir.⁹

Çağdaş, disiplinler arası ve eleştirel miras araştırmalarının merkezinde kültürel mirasın sosyal bir inşa olduğu düşüncesi yatmaktadır; bu da kültürel mirasın belirli bir zaman ve mekâna özgü sosyal süreçlerin bir ürünü olduğunu ifade eder, kültürün bir dizi süreçten oluştuğunu ve bir nesne koleksiyonu olmadığını vurgular; artefaktlar (kültürel objeler), kültürün sabit temsilleri değil, kimlik, güç ve toplumun üretildiği ve yeniden üretildiği bir araçtır.¹⁰ Nesnelere, koleksiyonlar, binalar ve mekânlar, belirli bireylerin ve kurumların bilinçli kararları ve ifade edilmemiş değerleri aracılığıyla miras olarak kabul edilir—bu kabul ise büyük ölçüde sosyal bağlamlar ve süreçlerle şekillenir. Bu nedenle, mirasın anlamı sabit olarak düşünülmemelidir; geleneksel içsel değer ve özgünlük anlayışları, bu anlamın dinamik ve değişken olduğunu ortaya koyar.¹¹

Somut kültürel miras öğeleri, kültürel ve sosyal olayların fiziksel yapıda vücut bulmuş sembolleri olarak düşünülerek, aynı zamanda zengin bir somut olmayan kültürel mirasın eseridir.¹² Somut ve somut olmayan miras arasındaki ilişki, bir yerin anlam, değer, duygu ve gizem kazandıran somut (binalar, alanlar, peyzajlar, yollar, nesnelere) ve soyut unsurları (anılar, anlatılar, yazılı belgeler, ritüeller, festivaller, geleneksel bilgi, değerler, dokular, renkler, kokular vb.) olarak açıklanabilir; *Yerin ruhu* kavramı, çeşitli sosyal aktörler, mimarlar ve yöneticiler ile kullanıcıları tarafından inşa edilir ve bu aktörler, yerin anlam kazanmasına aktif ve eşzamanlı olarak katkıda bulunurlar.¹³ Bu kavram, kent kapsamında çalışılan yapı veya bölge için üç sabit parametre olan sınırlar, arsalar ve mülkiyet ile yer ve sakinler arasındaki fiziksel, sosyal, ekonomik, işlevsel ve manevi ilişkileri anlamaya atıfta bulunur.¹⁴ *Yerin ruhu*, anıtların, alanların ve kültürel peyzajların hem yaşayan hem de kalıcı karakterini daha kapsamlı bir şekilde anlamayı sağlayarak kültürel mirasa daha zengin, dinamik ve kapsayıcı bir bakış açısı sunar; dünyadaki neredeyse tüm kültürlerde bir biçimde var olup, insan tarafından sosyal ihtiyaçlara yanıt olarak inşa edilir ve özellikle geleneksel toplumlarda, yerleşik topluluklar yerin hafızasının, canlılığının, sürekliliğinin ve manevi değerlerinin korunmasında yakından ilişkilendirilmelidir.¹⁵

Miras değerlerinin çeşitlenmesi ve farklı toplumsal grupların kendilerini ifade edebilmesi, mirasın sabit ve değişmez olduğu fikrini sorgulatmaktadır ve günümüzde çoğulculuk anlayışına dayalı karar alma süreçleri yaygınlık kazanmıştır; toplumsal aktörlerin kültürel miras alanındaki ifade olanaklarının artması,

geçmişte değişmez olarak görülen miras değerlerinin yanına yeni değerlerin eklenmesine, miras alanının genişlemesine ve zenginleşmesine yol açmaktadır; bu durum, miras kavramının içeriğini ve kapsamını genişletirken, aynı zamanda söz söyleyen ve hak iddia eden paydaşların sayısını da artırmaktadır.¹⁶ Paydaşların artmasıyla birlikte, kültürel mirasa yönelik farklı bakış açıları ve değerlendirmelerin bir arada var olabilmesi, miras yönetiminin önemli bir meselesi haline gelmiştir; Miras politikalarının çeşitli kimliklerin miraslarını ve yorumlarını içermesi, sosyal adaletin sağlanması, topluluklar arası uzlaşının ve iyileşmenin gerçekleşmesi ve karşılıklı anlayışın geliştirilmesi açısından önemli bir adım teşkil etmektedir.¹⁷

Yaşayan miras, topluluklar tarafından yaratılmış, korunmuş ve nesilden nesile aktarılmış, ve halen topluluk içinde yaşamaya devam eden ve uygulanan miras olarak tanımlanabilir. Topluluklar için bu miras, hayatın önemli bir parçası olarak kabul edilir ve kimliklerini oluşturur. Aynı zamanda, miras, kültürel çeşitliliği ve topluluklar ile gruplar arasındaki karşılıklı saygıyı da yansıtır. Bu şekilde, miras hem bireylerin hem de toplulukların kültürel ve sosyal yapılarını besleyen önemli bir unsurdur.¹⁸ Avrupa Birliği tarafından 2005 yılında imzaya açılan Faro (Portekiz) Sözleşmesi, toplum için kültürel mirasın değeri başlığıyla, insanları ve insani değerleri kültürel mirasa ilişkin yeni bir anlayışın merkezine oturtmakta; kültürel mirası, insanların mülkiyetten bağımsız olarak, sürekli değişen değerlerini, inançlarını, bilgilerini ve geleneklerini yansıtan ve ifade eden geçmişten miras alınmış kaynaklar bütünü olarak tanımlamaktadır. Sözleşme, Kültürel çeşitliliği yönetmek ve karşılıklı anlayışı teşvik etmek amacıyla, kamu otoriteleri ve sivil toplum kuruluşlarını, farklı topluluklar arasında uyum sağlamayı kolaylaştıran kültürel miras politikalarını benimsemeye teşvik eder. Bu çerçevede, miras, farklı bakış açılarını uzlaştırarak güven, karşılıklı anlayış ve iş birliği ortamı yaratır, yerel gelişime katkıda bulunur ve olası çatışmaları önlemeye yardımcı olur.¹⁹

Dünya Mirasına Aday gösterilen kültürel varlıkların özgünlük koşulunu sağlamaındaki kriterlerden biri olan *ruh ve duyguların özgünlüğü* kolaylıkla irdelenebilecek bir konu olmamakla birlikte, özellikle geleneklerini ve kültürel sürekliliğini koruyan toplumlarda, somut olmayan miras önemlidir.²⁰ İnsan merkezli bir yaklaşım, miras yönetiminin temel bir bileşeni olan mirasla bağlantılı insanları dikkate almayı ve bu unsuru mirası koruma sürecinin ayrılmaz bir parçası haline getirmeyi ifade eder.²¹

Yaşayan miras yaklaşımı, mirasın günümüz topluluğu ile olan bağlantısının sürekliliğini korumayı ve bu mirası topluluğun yararına, topluluk tarafından sağlamayı hedefler. Koruma sürecinin ana odak noktası günümüzdür; mevcut zaman, geçmişin geleceğe uzantısı olarak ele alınır ve böylece geçmiş ile gelecek, şimdiki zaman içinde birleştirilir.²² Uygun bir koruma yaklaşımını seçmek, her miras yerinin özel koşullarına bağlıdır, özellikle yaşayan miras söz konusu ise mirasla doğrudan bir bağlantısı olan

topluluklarda bu yaklaşım, miras koruma alanında stratejik bir yenilik olarak değerlendirilebilir; mirası ve korumayı *ne, kim ve nasıl*'in yeniden sorulmasıyla farklı bir şekilde tanımlar, mirasın tanımı ve korunmasından sorumlu yeni bir topluluk grubunu belirler ve mirası korumak için alternatif bir yöntem önerir.²³ ICOMOS 2008 Quebec Deklarasyonu, mirasın en yakınındaki paydaşların öneminin artırılması konusunda önerilerde bulunur: *"Yeniden nesil aktarımının ve kültürlerarası aktarımının yer ruhunun sürdürülebilir yayılımı ve korunmasında önemli bir rol oynadığını kabul ederek, daha genç nesillerin ve siteyle ilişkili farklı kültürel grupların yer ruhunun politika yapımında ve yönetiminde yer almasını ve dahil edilmelidir."*²⁴ Buna istinaden, yaşayan mirasın yakınındaki/sahibi olan topluluklar için ne anlama geldiğini anlayabilmek ve nasıl yorumlanacağı üzerinde hassas olmak oldukça önem taşır. Yapılması gereken, öncelikle, topluluğun belirleyici özelliklerine, özel koşullarına ve hassasiyetlerine dolayısıyla mevcut ihtiyaçları hakkında bilgiye ulaşılmalıdır.

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi Uygulama Yönergesi, kültürel miras farkındalığını artırma süreçlerinde toplulukların ve bireylerin onayının, bilgilendirilmesinin ve katılımının önemini vurgular ve belirli ilkelere uygun olarak yürütülmesi gerektiğine dikkat çeker: İlgili topluluklar, gruplar ve gerektiğinde bireyler, somut olmayan kültürel mirasları hakkında farkındalık artırma süreçlerine özgür ve önceden bilgilendirilmiş olarak onay vermeli ve bu süreçlere geniş ölçüde katılmalıdır ve fayda sağlamalıdır. Bu farkındalık artırma faaliyetleri, özellikle gizli ve kutsal unsurlara gibi belirli miras unsurlarına erişimi düzenleyen geleneksel uygulamalara tamamen saygı göstermelidir. Ayrıca, bu eylemler şu sorunları doğurmamalıdır: Mirasın bağlamından koparılması ya da doğal olmayan bir biçimde sunulması; toplulukların çağdaş yaşamdan dışlanmış olarak gösterilmesi veya algısına zarar verilmesi; herhangi bir siyasi, sosyal, etnik, dini, dilsel ya da cinsiyet temelli ayrımcılığı meşrulaştırması; bilgi ve becerilerin yanlış kullanımını veya kötüye kullanılmasını kolaylaştırması; mirası aşırı ticarileşme veya sürdürülemez turizm nedeniyle riske atması.²⁵

Kültürel Varlıklar "kırılgan bir zenginliktir" ve bu nedenle, çeşitliliğini ve benzersizliğini koruyan ve bunlara saygı duyan politikalar ve geliştirme modelleri gerektirirler, çünkü bir kez kaybedildiklerinde yenilenemezler ve dolayısıyla var olan kültürel miras verilerinin veya edinimlerinin belgelenerek korunması gerekmektedir.²⁶ Dijitalleştirme, bilgilerin düzenlenip genişletilebileceği dinamik bir belgeleme biçimini mümkün kılar, kültürel mirasın dijitalleşmesi yalnızca miras nesnelere değil ona ilişkin dokümantasyonun da dijitalleşmesini kapsar.²⁷ Miras objelerinin dijitalleştirilmesi, hem "objeyi" hem de ona ait belgelenmeleri kapsar.²⁸ Arşiv ve envanter çalışmaları, dijitalleştirme/dijital koruma ve açık erişim uygulamaları kültürel miras yönetiminde teknolojiye faydalanabilmek adına yapılan uygulamalardır.²⁹

ICOMOS 2008 Quebec Deklarasyonu, modern dijital teknolojilerin (dijital veri tabanları, web siteleri) *yerin ruhuna* dair belgelerin çeşitliliğini ve sürekli yenilenmesini kolaylaştırması sebebiyle, somut ve somut olmayan miras unsurlarını birleştiren multimedya envanterlerini düşük maliyetle verimli ve etkili bir şekilde geliştirmek için kullanılabileceğini göz önünde bulundurarak, miras yerlerinin ruhunu daha iyi korumak, yaymak ve tanıtmak amacıyla bu teknolojilerin yaygın olarak kullanılmasını güçlü bir şekilde tavsiye eder.³⁰ Bu kapsamda, önemli bir örnek olan Avrupa Komisyonu tarafından 2008'de başlatılan Europeana, kültürel miras sektörünün dijital dönüşümünü destekler ve dijital değişimi benimsemek ve yeniliği teşvik eden ortaklıkları desteklemek için uzmanlık, araçlar ve politikalar geliştirir.

Kültürel Varlıkları Koruma, kültürün merkezinde yer alır ve toplumsal bilinçle bağlantılıdır. Koruma için geniş bir kurumlar ağı, uzmanlar, akademik çevreler, sivil toplum ve kamuoyuyla etkili bir koordinasyon sağlanmalıdır. Bu bağlamda, kültürel, ekonomik ve sosyal boyutları içeren koruma süreci, ortak katılım ve disiplinler arası iş birliğini gerektirir. Bu bakış açısıyla, kültürel mirasın korunması, çok paydaşlı bir yapının yönetimine dayanan bir iletişim süreci olarak değerlendirilmelidir.³¹

Kültürel varlıkları araştırmak, envanter oluşturmak ve arşivlemek, kültürel bellek kurumlarının temel görevleri arasında yer alır. Bu kurumların arşivlerini dijitalleştirilmesi ve erişime açması, bilgilere erişimde sınırları kaldırarak önemli faydalar sağlar. Dijitalleşme, bellek kurumlarını fiziksel mekân sınırlamalarından kurtarır ve mirasla ilgili bilgilerin erişilebilirliğini artırır. Web ortamında açık erişim sağlanması, tarih ve kültür hakkında yüksek farkındalığa sahip bir toplum yapısının gelişmesine katkıda bulunarak hem kurumlara hem de ülkeye önemli kazançlar sağlar. Dijital koruma uygulamaları, kültürel miras ürünlerinin dijital ortama aktarılmasını destekleyerek bellek kurumlarının hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olur ve kayıp veya çalınmış kültür varlıklarının bulunması gibi süreçler için hayati öneme sahiptir.³²

Kültürel mirasın en acil ihtiyacı zamanla yüzleşmektir; hemen ortaya çıkan değişim, öncelikle belgeleme ihtiyacıdır çünkü bu, belirsizliklere karşı sabit bir kanıt sağlar. Belgelenme sağlandıktan sonra, koruma, muhafaza ve restorasyon gibi diğer ihtiyaçların ele alınması daha kolay hale gelir çünkü orijinalin tanımı mümkün olan en fazla ayrıntı ve doğrulukla arşivlenmiştir.³³

Bir nesnenin yapıldığı malzemeleri bilmek hem bozulma nedenlerine karşı hassasiyetini hem de tarihsel bağlamını en iyi şekilde anlamak için önemlidir. Bir nesneyi veya koleksiyonu korumanın en basit ve en uygun maliyetli yolu, bozulmayı önlemektir buna göre, hangi malzemelerden yapıldığını ve bu malzemelerin çeşitli bozulma nedenlerine karşı hassasiyetini bilmek önemlidir ve bu bilgiler, nesnenin nasıl ve nerede saklanması veya sergilenmesi gerektiğini belirlemede yardımcı olur.

En iyi koruma koşullarını sağlamak için kapsamlı önleyici koruma uygulamaları oluşturulmalı ve düzenli denetimler yapılmalıdır. Bir nesneye herhangi bir müdahale yapıldığında, müdahalenin detaylı ve kalıcı bir kaydını tutmak esastır. Kaydın amacı, nesne hakkında mümkün olduğunca fazla bilgi sağlamaktır. İlgili yerlerde fotoğraflar, çizimler ve yazılı açıklamalar eklemek önemlidir. Ayrıca kayda, nesnenin bilinen geçmişi, boyutları, varsa çatlakların büyüklüğü, eksik parçalar, renkler, bileşen malzemeler, tedavi kimyasalları ve prosedürleri hakkında bilgi eklenmelidir, böylece müdahale öncesi nesnenin durumu; uygulanan teknik ve müdahale sonrası nesnenin durumu belgelenmiş olacaktır.³⁴

Kültürel mirası koruma çabalarının önemli bir parçası, dokümantasyon süreçleridir. Protokoller, envanter belgeleri ve yönergeler aracılığıyla yürütülen bu süreçler, dijital içeriklerin kültürel mirası koruma ve belgeleme standartlarını belirlemenin ötesinde, yeni kullanıcılara/paydaşlara ulaşmayı, eğitim materyalleri hazırlamayı, belgeler oluşturmayı ve akademik çalışmalarını teşvik etmeyi destekler. Dijital teknolojiler, kültürel mirasın eğitim işlevini güçlendirerek yeni bakış açıları sunar ve daha geniş bir katılımı teşvik eder, bu sayede kültürel miras araştırmaları, iletişimi, eğitimi ve katılımı için daha fazla fırsat yaratır.³⁵

Dokümantasyon çalışmalarının en önemli kazanımlarından biri, önleyici koruma bakış açısına destek sağlamasıdır. Doğa, zaman ve/veya insan kaynaklı olası zararların neler olduğunu analiz etmek ve bir anlamda önüne geçilmesi sağlamak açısından yapının yanı sıra mekâna ait objelerin durumlarının, malzemelerinin ne olduğu konusunda, temel ama hayati bilgilerin üzerinde çalışılmış olması gerekmektedir. Kültürel mirasın gelecekteki nesillere etkili bir şekilde aktarılabilmesi için yalnızca bireysel ömür süresine bağlı bir yaklaşım yeterli olmayıp, daha kapsamlı ve sürdürülebilir stratejilere ihtiyaç duyulmaktadır. Dijitale aktarılmış somut olmayan kültürel miras, ses ve görüntü kayıtları, fotoğraflar veya geçici materyallerden dijitalleştirilmiş dijital kaynaklar olarak tanımlanabilir; bu kaynaklar, bir grup veya topluluğun üyeleri tarafından uygulanan temsil, ifade, bilgi, sözlü gelenek ve becerileri belgelerir ve korur, ayrıca bu uygulamalarla ilişkili enstrümanlar, araçlar, eserler ve kültürel mekanları da içerebilir.³⁶

Kültürel mirasa yönelik riskler, ani ve yıkıcı olaylardan (Deprem, sel, yangın, silahlı çatışmalar gibi), insan eliyle oluşan (hırsızlık, kaçakçılık, vandalizm, yangın gibi) ve zaman içinde oluşan kimyasal, fiziksel veya biyolojik bozulmalar gibi geniş bir yelpazede olabilir. Demografik değişiklikler de risk grubuna dahil edilebilir. Bu riskler, miras varlığının değerini kaybetmesine neden olur; ayrıca, riskler sadece fiziksel hasar değil, bilgi kaybı veya miras öğelerine erişim zorluğuyla da ilgili olabilir. Bu sebeple, müze koleksiyonları veya arkeolojik alanlar uygun şekilde belgelenmemişse ya da belgeler kaybolmuşsa değer kaybedebilir, bu riskleri iyi anlayarak hem koruma hem de erişim sağlama konusunda doğru kararlar alınmalıdır.³⁷

Kültürel miras ve dijital teknolojiler, birbirine bağımlı olmadan, birbirini tamamlayan varlıklar olarak görülmektedir; bu tamamlayıcı ilişki, ulusal kültürel mirası çağdaş gelişmeler ve değişimlerle harmanlayan benzersiz ürünler yaratacaktır.³⁸ Dijital teknolojiler, esneklik, yayılım ve çoklu kullanım gibi çeşitli özellikler sunarak yerel kültürün dünya genelinde yayılmasına katkıda bulunur ve orijinal ve nadir koleksiyonların korunması, kaynak ve bilginin paylaşılması ve orijinal materyallere değer katılması gibi avantajlar da sağlar. Dijital kültürel miras projelerinin başarısı, ana faaliyetleri, standartları ve en iyi uygulamaları belirleyen bir çerçevenin geliştirilmesiyle ve mirasın önemini farkında olan, gerekli becerilere ve tasarım ile bilgi teknolojisi alanında deneyime sahip insan unsurunun mevcudiyetiyle sağlanabilir.³⁹

Dini yapılar ve sahip oldukları varlıklar, toplulukların inanç ve geleneklerini yansıtan önemli unsurlardır. Kutsallık, kullanım şekline bağlıdır: Kiliselerden kutsal kaplara kadar tüm bu unsurlar, belirli özellikler ve anlamlarla yaratılmıştır ve liturji sırasında kullanıldıklarında kutsallıklarını kazanırlar.⁴⁰ Dini ritüeller, tüm topluluk üyelerinin bildiği kodlanmış uygulamalardır. Bazı durumlarda, bu ritüeller geniş bir kültürel birikimin parçasıdır ve topluluğa ait olmayanlar bile çoğunu bilirler.⁴¹ Nesnelere anlamı, işlevsel kullanımından, kültürel kod veya yapı içindeki yerine ve tarihsel süreçteki değişen çağrışımlardan oluşur.⁴² 2005 yılında ICCROM'un Yaşayan Dini Miras Forumu, dini mirasın anlamının, somut dini nesnelere, yapıların ve mekânların soyut önemini tanımanın temel olduğunu belirlemiştir. Bu, bir yerin ruhunu ve sembolik anlamını tam olarak kavrayabilmek için, sadece maddi varlığının ötesindeki genel kültürel ve tarihsel bağlama duyarlı olmayı gerektirir.⁴³

Dini ve kutsal mirasın sürekliliğini anlamak, özgünlüğünü ve bütünlüğünü korumak, manevi önemini göz önünde bulundurarak koruma sağlamak ve ortak tarih bilgisini paylaşmak, topluluklar arasında karşılıklı saygı ve diyalog geliştirmek için gerekli temel unsurlardır. Bu bağlamda, dini yerlerin yönetiminin önemini tüm paydaşlara anlatmak ve her miras yerinin Dünya Mirası olarak önemini, özgünlüğünü ve bağlı manevi ve dini değerleri karşılıklı anlayış ve kabul ile ortaya koymak büyük önem taşır.⁴⁴

Bir ikonayı değerli kılan en önemli unsur, sanatçının hayal gücü ve yeteneği değil, yüzyıllardır süregelen gelenektir. Bu gelenek yazılı değildir ve yüzyıllar boyunca ikona ressamı tarafından diğer ressamlardan öğrenilerek bir beceri olarak aktarılmış, teolojik anlamda Tanrı'nın dua eden halkının kabulü ile güvence altına alınmıştır; ikonografik gelenekler zamanla gelişmiş, sanat tarihçileri, üslup değişimlerini izleyerek bu değişiklikleri sosyal algı ve litürjik kullanım ile ilişkilendirmiştir.⁴⁵ Bu durum, litürjik kaplar, haç gibi kilisedeki diğer litürjik objeler için de geçerli olduğu söylenebilir. Kilisenin sembolizmi ve

ritüelleri, bu objeler aracılığıyla yaşar, gerçekleştirilir ve tamamlanır. Bu objelerin kültürel miras olarak önemi, tarihsel, kutsal, sembolik ve geleneği taşıyan önemli yaşayan miras olmalarından kaynaklanır.

Dini kültürel mirasın dijitalleşmesinde en önemli adımlardan biri, dini varlıklara yakın olan, onların koruyuculuğunu yapan veya aktif olarak kullanan toplulukların bu varlıkların sadece kutsal ve kültürel değerlerini değil, aynı zamanda tarihsel ve sanatsal değerlerini de anlamalarını sağlamaktır. Dijitalleşmenin tüm doğa veya insan tarafından oluşabilecek yıkıcı risklere karşı kayıt altına alınmasının önemi aktarılmalıdır. Bu sebeple, envanter oluşturmak ve envanteri güncel tutma sistemini ve disiplinini getirmek gereklidir.

Envanter programlarının önemli miras kaynakları hakkında bilgi edinmeleri için genellikle başvurdukları yöntemlerden biri paydaş geri bildirimidir. Paydaşlardan gelen bilgiler, miras uzmanlarının görsel incelemesiyle fark edilemeyen miras kaynaklarının önemini belirlemede özellikle değerli olabilir. Bu tür kaynaklar, yerel, etnik veya kültürel topluluklar için önemli olan; kültürel geleneklerle ilgili veya diğer geleneksel kullanımları olan ve tarihsel olaylarla veya önemli kuruluşlar ya da kişilerle ilişkili olanları içerebilir.⁴⁶

Önemli bir nokta olarak, kültürel miras dijitalleşme projeleri günümüzde yaygınlaşmaya başlamış olsa da, hala oldukça yenidir ve Türkiye'deki örnekler, projeler ve web siteleri sayıca azdır; bu projeler genellikle müzeler ve kütüphaneler tarafından sadece kendi koleksiyonları için yönetilmektedir. Bu projede, çok sayıda kilise ve obje için kapsamlı bir dijitalleşme planı oluşturulmuştur. Kullanıcı olarak bu objelerin sahipleri ve koruyucularının, kendi çevrelerindeki kiliseler için çalışmalar yapmaları, kendi envanterlerini oluşturmaları ve bu konuda projenin sağladığı eğitimleri almaları gerekmektedir. Kültürel mirası dijitalleştirmek, özel beceriler ve bilgi gerektirir. Ancak, bazı paydaşlar gerekli uzmanlığa sahip olmayabilir, bu da dijitalleşme sürecini etkili bir şekilde yürütmeyi zorlaştırır ve eğitim ve farkındalık oluşturmayı önemli bir görev haline getirir.

Araştırma:

Kültürel miras, birçok paydaşın ve farklı ihtiyaçları olan son kullanıcıların bulunduğu bir alanı kapsar. Bu ihtiyaçları belirlemenin ve çözmenin en etkili yolu, paydaşlarla yapılan detaylı görüşmeler ve soruşturmalar aracılığıyla ihtiyaçların ortaya çıkarılmasıdır. Bu ihtiyaçlar, benzerliklerine göre sınıflandırılabilir.⁴⁷

Bahsedilen tüm uluslararası sözleşmelerde görüldüğü gibi, kültürel mirasın yönetiminin tepe yönetimden ziyade, mirasa hem fiziksel hem de bağ olarak, en yakın olan kişilerin katılımını gerektirdiği ve

bu kişilerin görüşlerine önem verilmesi gerektiği açıktır. Bu projede, dijital bir sistem oluşturulmadan önce anket ve sorular aracılığıyla bir paydaş ihtiyaç araştırması yapılmış ve bu araştırma, üç ayrı ülkede, üç farklı proje ekibi tarafından yürütülmüştür. Bu çalışmada, Türkiye'de yaptığımız araştırmanın sonuçlarını görmek mümkündür.

Araştırmayla ilgili göz önünde bulundurmanız gereken temel unsurlar şu şekilde özetlenebilir:

- Kilise varlıklarına kültürel değer atfedilirken, sözlü geleneklerle ilişkilendirilen ve yaşayan mirasla bağlantılı nesnelere oldukları, dolayısıyla toplumsal kimlik ve bellek, sanatsal, mimari ve estetik değerlerinin yanı sıra işlevsel, tarihsel ve geleneksel unsurlara sahip oldukları, enderlik, özgünlük ve süreklilik gibi faktörlerin varlığı dikkate alınmalıdır.
- Bu varlıklar, koleksiyon öğeleri veya biriktirilmiş nesnelere değildir; fiziksel varlıklar olarak, belirli fonksiyonlara ve ritüeller içinde sembolik anlamlara sahiptirler. Bu sebeple, sadece yukarıda bahsi geçen değer ifadelerine ek olarak ritüellerdeki vazgeçilmez işlev ve anlamlarının önemini farkında olunmalıdır.
- Bu objeler, müze objeleri değildir, dolayısıyla bağlamından ve fonksiyonundan koparılmış değildir, tam aksine, ritüellerin ana kaynaklarıdır.
- Kültürel öz, müzelerde alışlagelmiş küratöryal bir sergi anlayışıyla değil, objelerin doğal kullanım bağlamları içinde ele alınır.
- Her objenin keskin ve belirli bir yeri vardır, bu nedenle sergileme yerine kullanım odaklı bir yaklaşımla korunur ve değerlendirilir.
- Varlıklar ana başlıklar altında detaylandırılmış olup, kapsamlı ve detaylı bir sınıflandırmaya tabidir.

Araştırmanın Yöntemi:

Paydaşları plana dahil etmek, olası değerlerin gözden kaçırılmasını engellemeye ve risk yönetimi açısından önemli bir ilerleme sağlamaya yardımcı olur. Envanter ve kayıt altına alınmış değerler, paydaşların endişelerini belirli bir ölçüde gidermeye ve bu değerlere olan bağlılıklarını artırmaya yönelik katkıda bulunabilir.

Bu çalışmada, paydaş gruplarının önemli gördüğü miras kaynaklarını tanımlamada ve diğer ilgili bilgileri sağlamada en iyi katkıyı yapabilecekleri kabul edilmiştir. Bu nedenle, paydaş gruplarının katılımını teşvik etmek için iletişim kurmak önemli bir başlangıç noktası olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için, hem yüz yüze hem de uzaktan iletişim kurulmuş, ilişkinin kurulması için yeterli süre sağlanmıştır. Katılımı artırmak amacıyla, üçüncü taraf irtibat kişilerinden yardım alınarak paydaşlarla etkili iletişim sağlanmıştır. Projenin tanıtımı, paydaşlarla birebir görüşmelerin yanı sıra anketlerin dağıtımı ve veri toplama süreçleriyle desteklenmiştir.

Paydaşların tercihlerine uygun olarak Türkçe-İngilizce-Yunanca olmak üzere üç dilde anket kullanılmıştır. Görüşülen kişilerin kimliği gizli tutulmuştur. Çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular sorulmuştur. İki farklı hedef paydaş grubuna göre iki farklı anket hazırlanmıştır.

Başlangıç metodolojimizde, İstanbul içinde belirli bir metropolitliğe bağlı paydaşları hedefleyen bir odak grubu oluşturmayı planlanmıştır. Ancak Saha çalışmalarımız başladığı süreçte, stratejik bir ayarlama yapılmıştır. Daha çok paydaşa projemizi anlatma ve anket yapma kararı sayesinde, herhangi bir saha kısıtlaması olmaksızın yeterli düzeyde ilgi ve katılım sağlanarak bulguların derinliği artırılmıştır. Ayrıca, saha çalışması öncesinde tüm paydaşları bir seminerle bilgilendirmeyi planlanmış, ancak, bunun sonuçlar üzerindeki potansiyel etkisi ve anketin nesnellliğini nasıl etkileyebileceği tartışmalı olabileceği için bu yöntem uygulanmamıştır. Türkiye'de kilise kültürel mirasının korunmasında önemli paydaşların sadece ruhban/din adamlarıyla sınırlı olmadığını, aynı zamanda Rum Ortodoks Vakıfları'nın yönetim kurulu üyelerini de içerdiğini belirtmek önemlidir. Bu vakıf üyelerinin aktif katılımı, hem koruma/koruma çabalarında hem de kültürel mirasın gelecekteki planlamalarında kritik bir rol oynamaktadır. Özel mülakatlar ile bu etkili paydaşların önemli fikir ve perspektiflerine ulaşmak mümkün olmuştur.

Ruhban paydaşlarına odaklanan çalışmamızda, anketlere katılmaları için toplam 50 kişiyle iletişime geçilmiş, ancak, yanıt oranı nispeten düşük olmuş ve sadece 14 paydaş anketi tamamlanmıştır. Müze profesyonelleri/restoratörlerine odaklanan çalışmamızda, anketlere katılmaları için toplam 49 kişiyle iletişime geçilmiş, çoğunlukla kültürel miras alanında çalışan 9 paydaş anketi tamamlamıştır.

Beklenenden düşük yanıt oranına rağmen, kiliseleri ziyaretlerimiz sırasında oldukça misafirperver ve bilgilendirici bir yaklaşım ile karşılaşmıştır. Din adamları ve diğer paydaşlar, dini objeleri tartışırken değerli bilgiler sağlamış ve iş birliği göstermişlerdir. Bu nedenle, dijitalleşmeye yönelik başlangıçtaki ilgisizlik belirtilerine rağmen, paydaşların koruma ve eğitim hedefleri söz konusu olduğunda oldukça olumlu ve işbirlikçi bir yaklaşım sergilediklerini belirtmek gerekir.

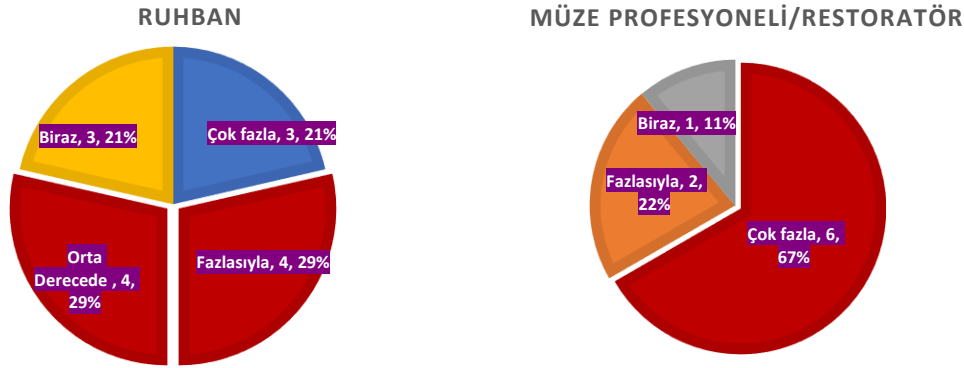
Bulgular:

Araştırmaya konu olan paydaşlar, Ruhban/Din adamları (R) ve müze profesyonelleri, restoratörler (M) olarak sınıflandırılmıştır, uzmanlıklarına göre iki farklı anket uygulanmıştır.

Anketi cevaplayan 14 Ruhban/Din adamların 8'i manastırda 6'sı mahalli kilisede çalışmaktadır. 7'si kilise çalışanı/yönetici, 1'i hem metropolit/piskopos, hem de manastır hegumen/başrahip,1'i manastır hegumen/başrahip, 2'si keşiş ve 3'ü mahalli papazdır. Anketi cevaplayan Müze profesyonelleri ve restoratörlerin 1'i hem mahalli kilisede hem kiliseye bağlı başka bir kurumda, 3'ü yine kiliseye bağlı başka bir kurumda , 5'i ise eğitim veya araştırma merkezinde çalışmaktadır. Müze profesyonelleri ve restoratörlerin 2'si öğretmen, 1'i hem restoratör hem mimar, 3'ü restoratör diğerleri ise doktora öğrencisi ve arkeologtur.

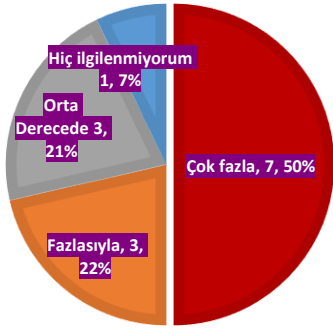
Ruhban/Din adamları anketi 14, müze profesyonelleri, restoratörler anketi 17 sorudan oluşmaktadır. İki ankette 2. sorunun şıkları ve 5. sorunun soruları birbirinden farklıdır. Araştırmanın anket soruları ek.1'de yer almaktadır. Ortak soruların ve bulguların önemli bir kısmı aşağıda karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Anket katılımcısı paydaşların tüm yanıtları yerine, seçilmiş örnekler ilgili soruların altına eklenmiştir.

1. Bölgenin tarih ve kültürü, eklesiyastik mirası ile ilgileniyor musunuz?

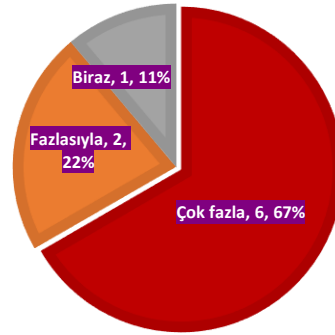

2. Eklesiyastik-tarihi mirasın dijitalleştirilmesine imkan sağlayan bir çözüm ile ilgilenir misiniz?

RUHBAN

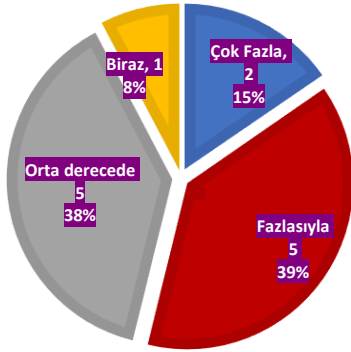

MÜZE PROFESYONELİ/RESTORATÖR

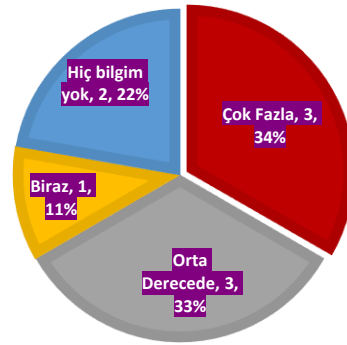

3. Teknoloji konusunda ne kadar bilginiziz? (R)/ 3.Kilise mirasının dijitalleştirilme yolları, yöntemleri ve faydaları hakkında bilgi sahibi misiniz? (M)

RUHBAN

MÜZE PROFESYONELİ/RESTORATÖR

4. Eklektik-tarihi mirasın dijitalleştirilmesine ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz?

RUHBAN

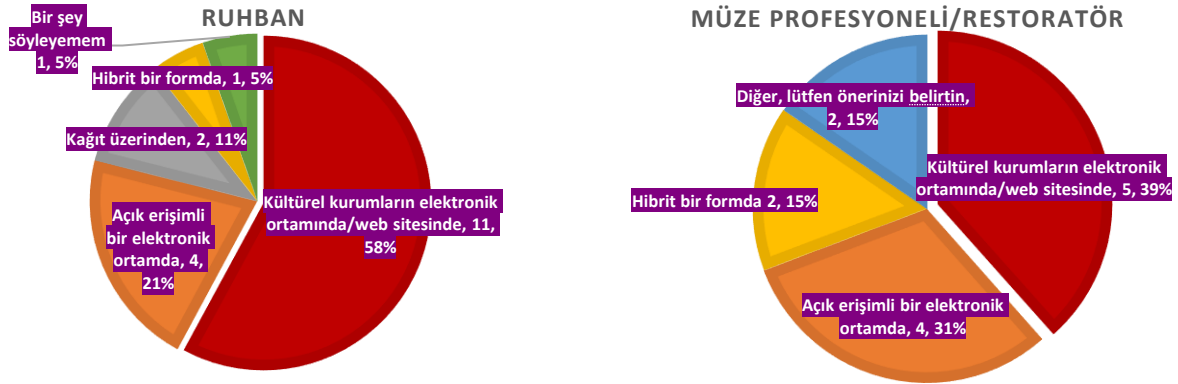

MÜZE PROFESYONELİ/RESTORATÖR

M4: Bir şey söyleyemem: Genellikle mimari olarak risk altındadır.

5. Dijitalleştirilmiş Ekleziyastik-tarihi miras, hangi şekilde sergilenmelidir:

Diğer lütfen belirtin:

M1: Ayrıca, bazı hükümet ve sivil toplum kuruluşlarına da bağlanabilir. Ayrıca, ulusal sanat suçları polisi gibi kurumlara da verilebilir.

M4: Belirli kurumlar tarafından korunması gerekiyor. Ancak, öğrenciler, akademik araştırmacılar vb. bu belgelere ilgili kurumların denetimi altında erişebilirler.

6. Size göre, dijitalleştirilmesi gereken taşınabilir kilise değerleri hangileridir? Lütfen sağlanan seçeneklerden seçiniz (bkz. Ek: Anket soruları). Hangi kaplar, ikonlar vb. özel dikkat gerektirir ve neden?

R1: Tüm vazgeçilmez hazineler.

R2: Kutsal kilisenin içindeki her şey, bu tür raporları hazırlayan topluluk tarafından kategorize edilmeli ve dijitalleştirilmelidir.

R9: İkonlar daha acil dikkat gerektirir çünkü görünürler ve her durumda ilgi çekerler. Dinin en klasik sembolleridir.

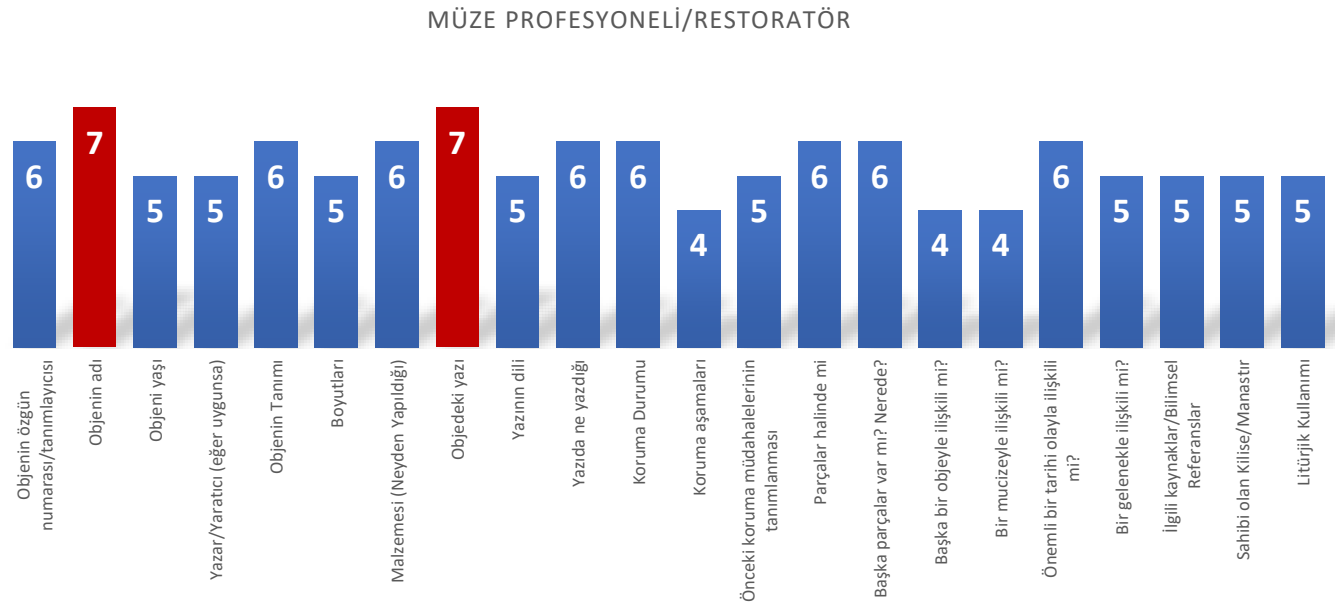
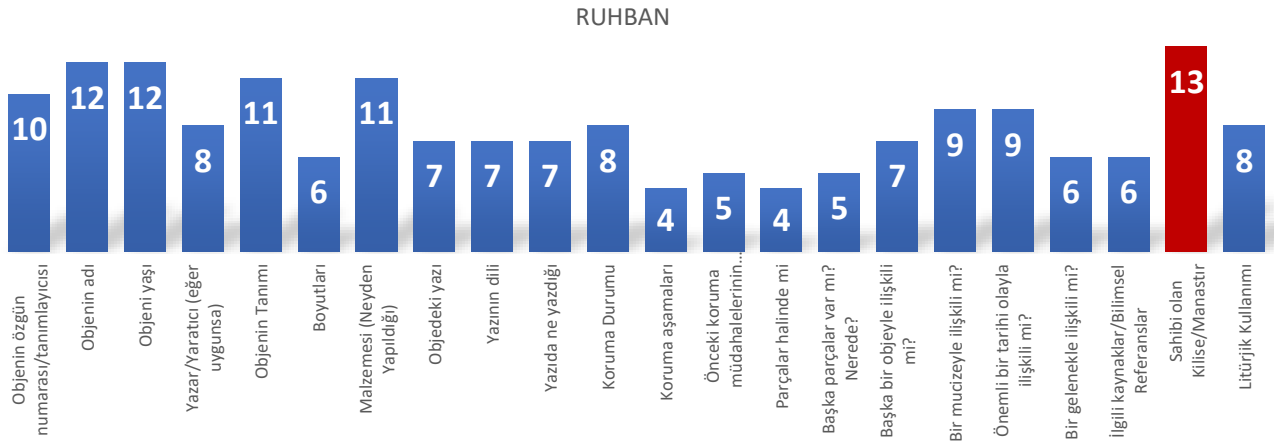
R10: Tüm kilise değerlerinin dijitalleştirilmesi.

M1: Tüm taşınabilir kilise değerleri, önemli tarihi miras kültürel objelere gösterilen özenle dijitalleştirilmelidir.

M2: Tüm taşınabilir kilise değerleri, kültürel miras tarihinin bir parçası oldukları için istisnasız olarak dijitalleştirilmelidir ve hepsine aynı özen gösterilmelidir.

M5: Ahşap oymacılık malzemeleri. Çünkü ahşap oymacılık malzemelerinde birçok detay bulunmaktadır.

7. Görüşünüze göre, kilise değerli eşyalarının dijital açıklaması olarak hangi tür bilgilere ihtiyaç vardır? Lütfen sunulan seçeneklerden seçin veya diğer önerilerinizi ekleyin.

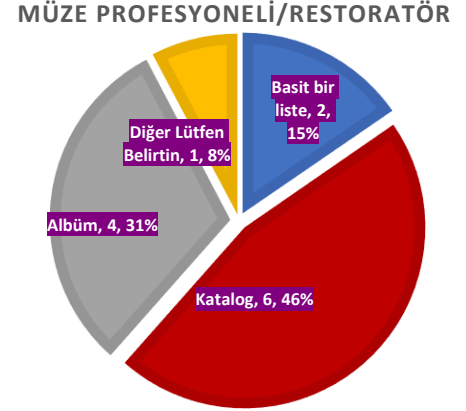
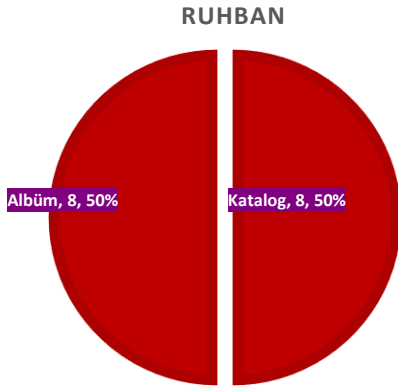
Diğer:

M3:Resimsel belgeleme. (3_D laser modeli ve/veya photogrametrik modeli)

Laboratuvarda belgeleme – Yapım tekniklerini anlamaya yönelik laboratuvar analizleri.

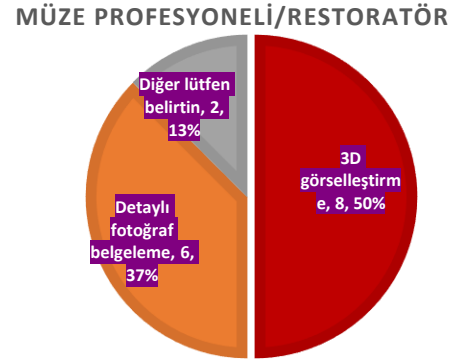
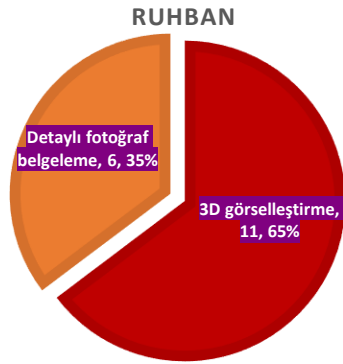
Konservasyon müdahale teknik föyleri.

8. Sizce, Ekleziyastik-tarihi kıymetlerin sunum şekli nasıl olmalıdır?

Diğer: M3: Detaylı bir envanter sistemi.

9. Kilise eserlerinin dijital sunum şekli olarak hangisini tercih edersiniz?

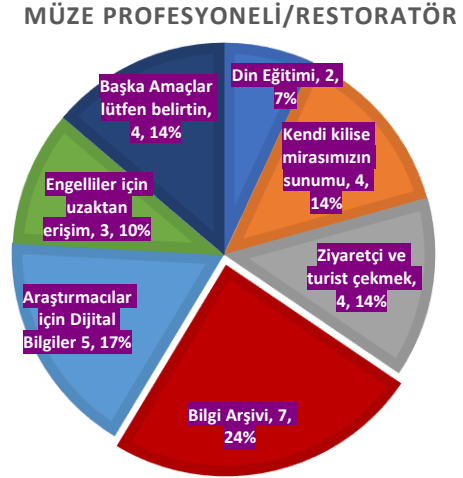
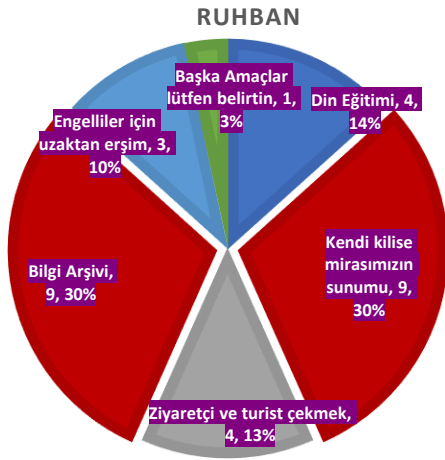

Diğer:

M3: Belgeler aynı zamanda inşaat tekniklerinin tanımını da içermelidir. Envanterde tüm inşaat teknikleri araştırmaları için alan bırakılmalıdır. Bu araştırmalar, literatür, arşivler ve laboratuvar analizlerinden elde edilen verilerin sentezlenmesiyle oluşturulmaktadır.

M4: Ses ve video kayıtları.

10. İleride hazırlanacak NARRATE proje sitesini, hangi amaç doğrultusunda kullanmak istersiniz?

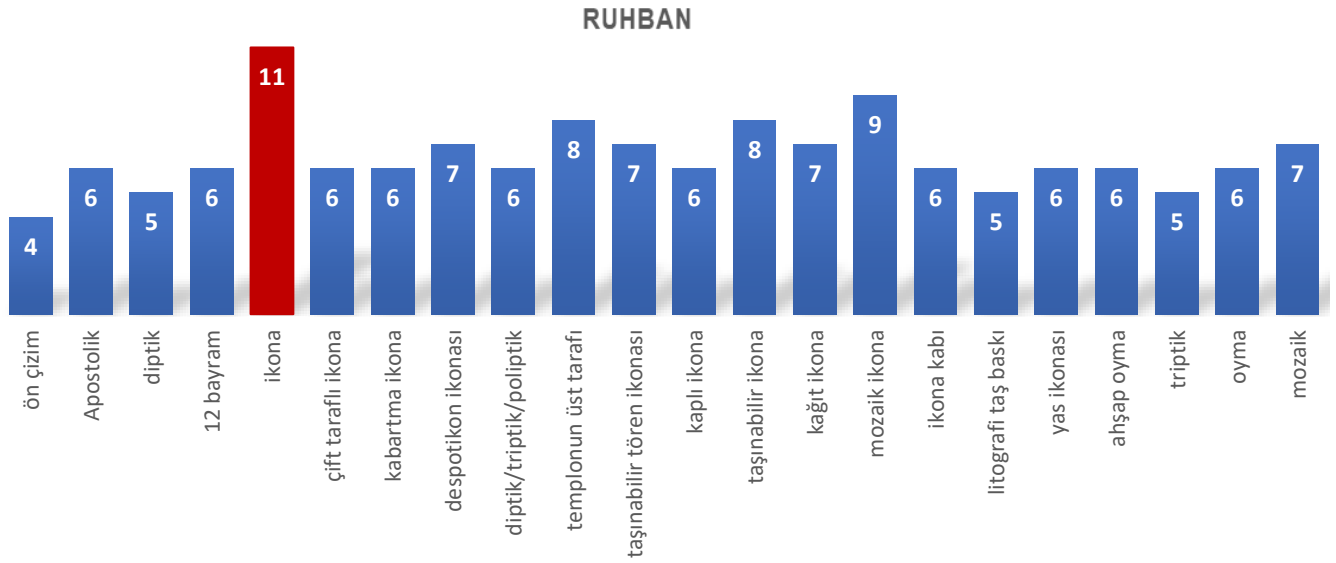
Başka Amaçlar lütfen belirtin:

R1: kültürel mirasın hırsızlığa karşı korunması

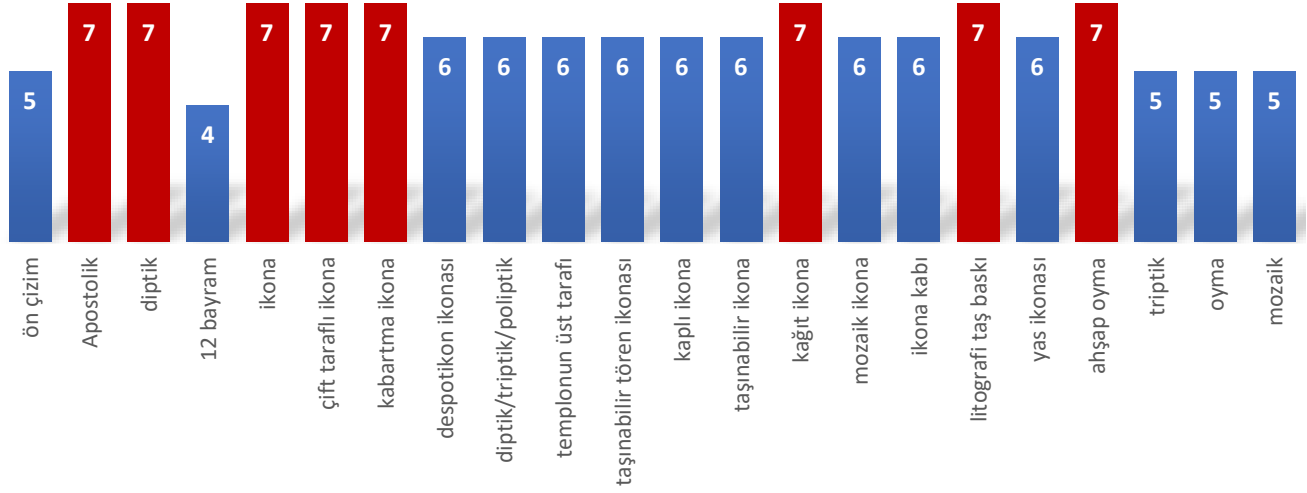
M1/M2: hırsızlık güvenliği için.

M3: Koruma ve konservasyon kararları alma, koruma metodolojisini belirleme.

11. Sizce dijitalleştirilmesi gereken taşınabilir kilise değerleri nelerdir? (grafikte oy sayıları gösterilmiştir)
KUTSAL İKONALAR

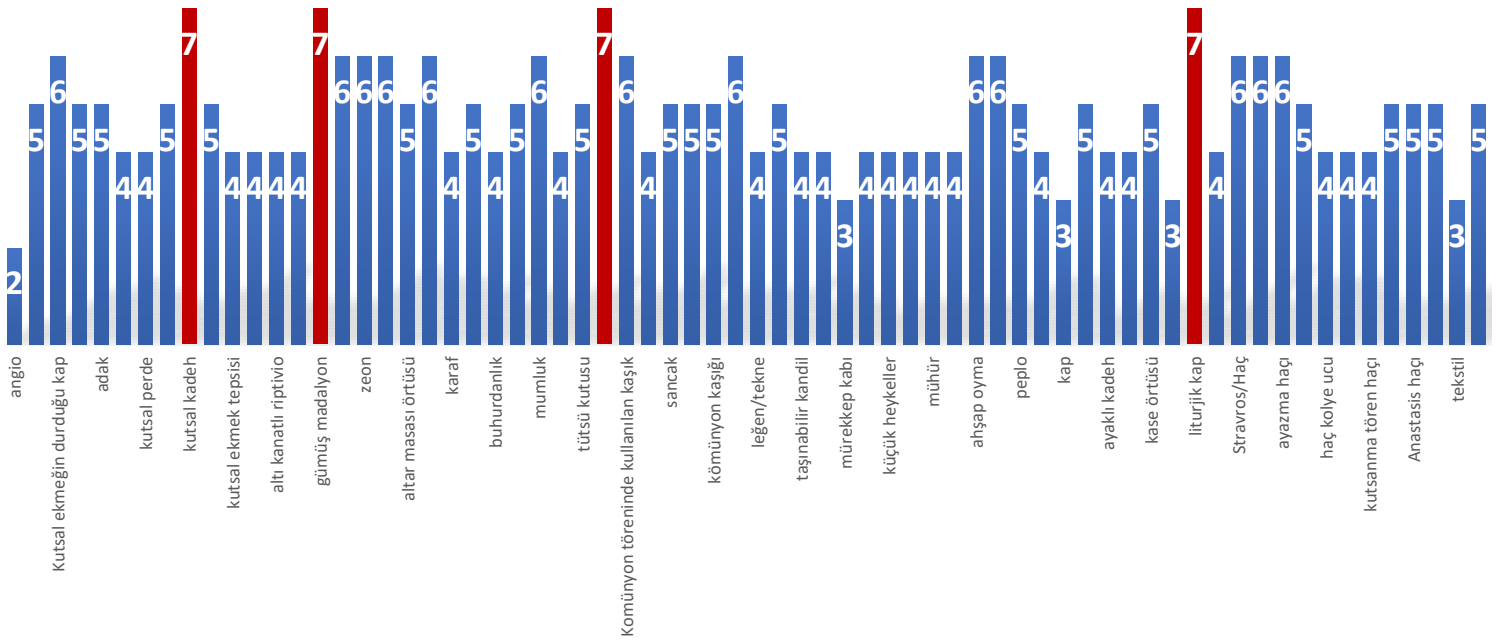

MÜZE PROFESYONELİ/RESTORATÖR

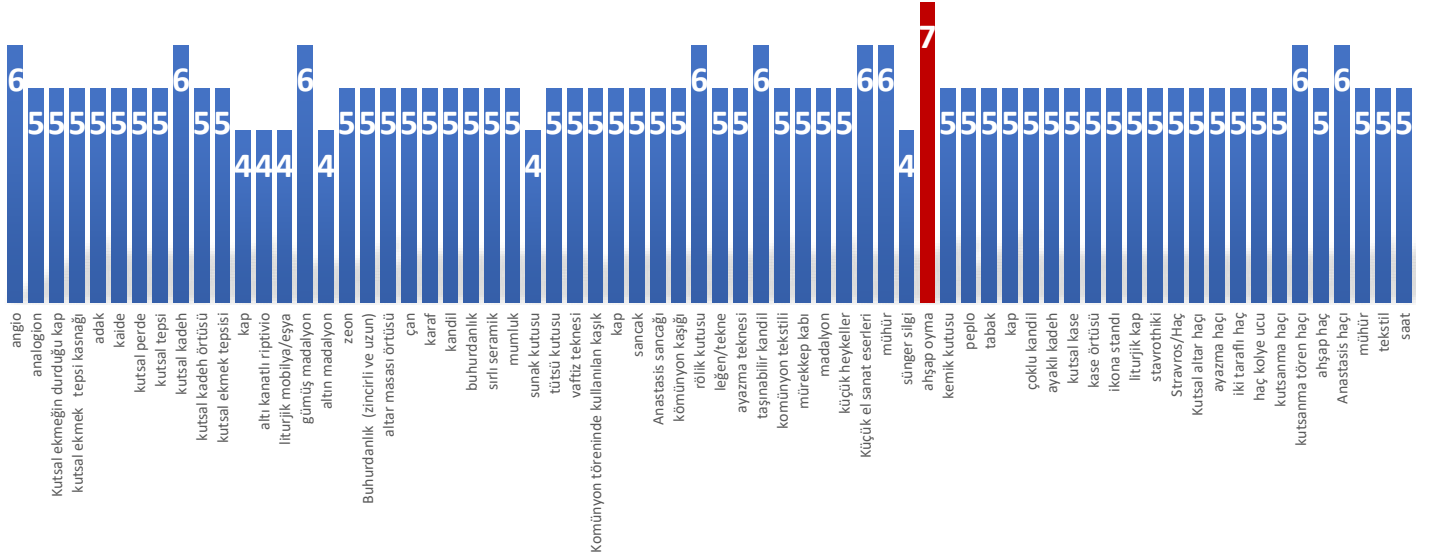

12. Sizce dijitalleştirilmesi gereken taşınabilir kilise değerleri nelerdir? (grafikte oy sayıları gösterilmiştir)
KUTSAL KAPLAR - KİLİSE EKİPMANLARI

RUHBAN

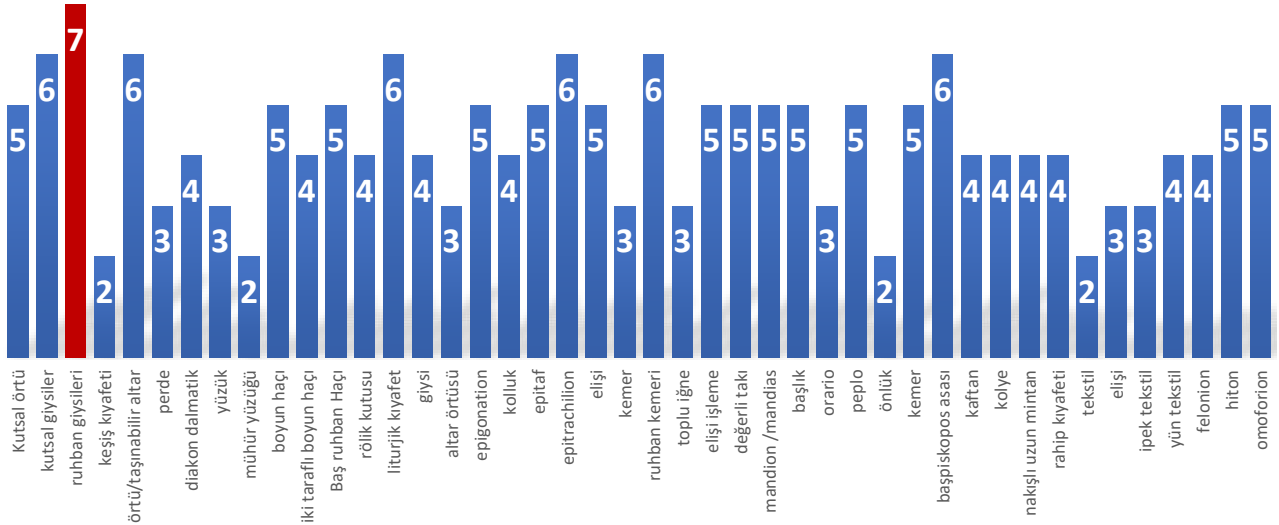

MÜZE PROFESYONELİ/RESTORATÖR

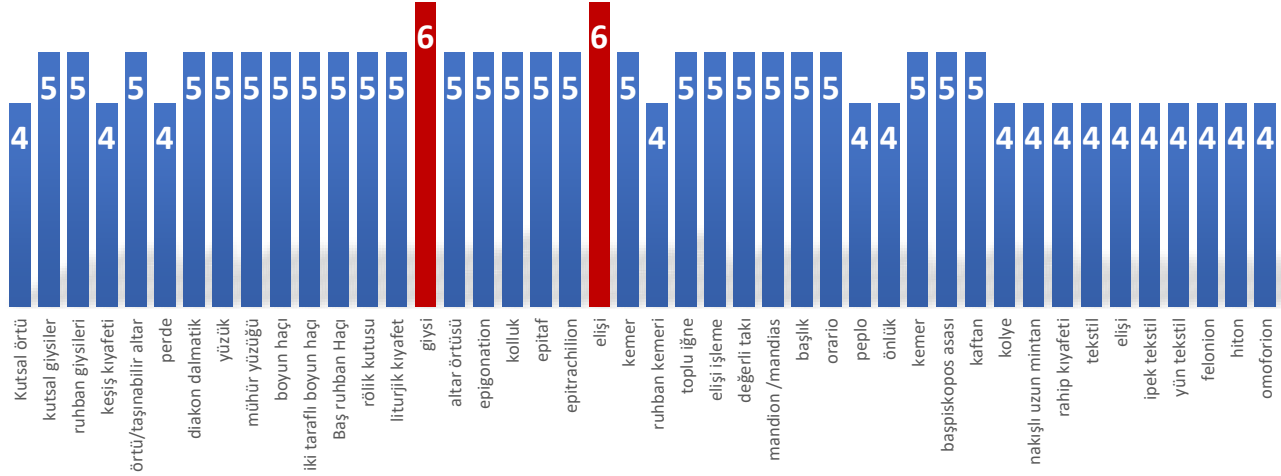

13. Size göre dijitalleştirilmesi gereken taşınabilir kilise değerli eşyaları hangileridir? (grafik oy sayısını göstermektedir) KUTSAL KIYAFETLER-

RUHBAN

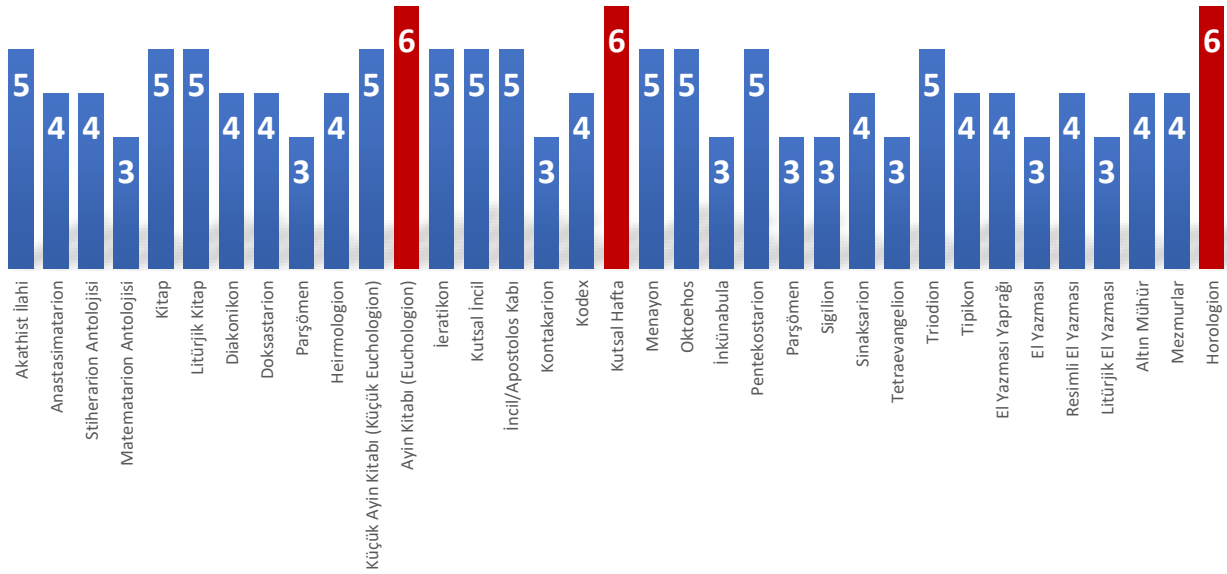

MÜZE PROFESYONELİ/RESTORATÖR

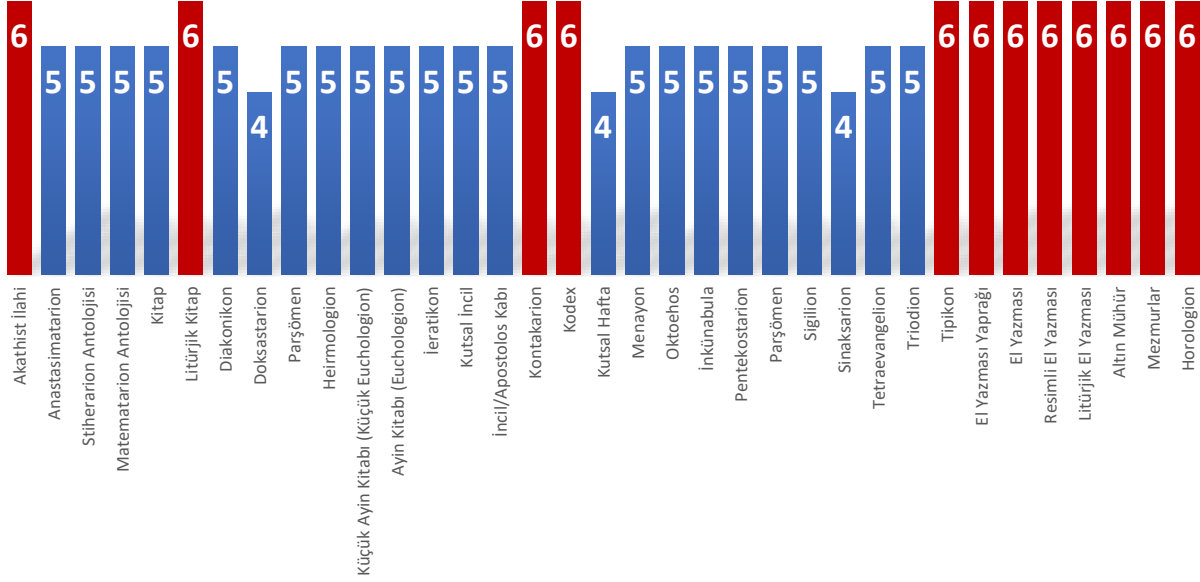

14. Size göre dijitalleştirilmesi gereken taşınabilir kilise değerli eşyaları hangileridir? (grafik oy sayısını göstermektedir) LİTÜRJİK-MÜZİK KİTAPLAR/BELGELER

RUHBAN

MÜZE PROFESYONELİ/RESTORATÖR

15. Sizce, eklesiyastik hazinelerin daha iyi tanıtımı, sergilenmesi, korunması ve muhafazası için neler yapılabilir?

R1: Gerekli tüm eylemleri denetlemek ve gözetlemek için Bilimsel ve İlgili Ruhani Bir Komite kurulması.

R4: Miras ve tarihine saygı göstermek!

R5: Organizasyonunuzun, İstanbul ve diğer yerlerdeki her kilisenin din adamlarıyla, Ortodoks kiliselerinin bulunduğu Avrupa, Asya ve Amerika'da bağlantı kurması ve tanışması.

R10:Eklesiyastik kıymetlerin kiliselerin kendi bünyesinde korunması kanımca.

R11: Ekipman ve mevcut kaynakların yükseltilmesi.

M1/M2: Dijitalleştirme: NARRATE platformu, kitaplar, resimler, arşivler ve diğer önemli eşyalar gibi eklesiyastik-tarihi objeleri dijitalleştirme araçları sunabilir. Bu, tarihi kayıtların korunmasını ve dijital formatta kolay erişimi sağlar, böylece çalışma ve araştırmayı kolaylaştırır.

- Sanal Keşif: Platform, eklesiyastik alanların sanal turlarını ve kiliseler, manastırlar ve diğer tarihi yerlerin, sanat eserlerinin, eserlerin 3D modellerini sunabilir. Kullanıcılar, bu tarihi anıtların çevresini ve mimarisini uzaktan keşfedebilirler.

- Eğitim Materyali: Platform, bölgenin eklesiyastik-tarihi mirası ve sanat eserleri ile ilgili eğitim kaynakları sağlayabilir. Bu, halkın bölgenin kültürel mirası hakkında farkındalığını ve bilgisini artırmak için eğitim videoları, makaleler, sunumlar ve diğer bilgilendirici materyalleri içerebilir

- İş birliği ve Ağ Kurma: Platform, araştırmacılar, akademisyenler, profesyoneller ve eklesiyastik-tarihi mirasla ilgilenen yerel topluluk arasında iş birliğini teşvik edebilir. Bu, mirası korumak, muhafaza etmek ve tanıtmak için iş birliği ve bilgi alışverişi için bir ağ oluşturur.

- Turistik kültürel miras turları: Turistlerin eklesiyastik hazineleri daha iyi deneyimlemeleri ve takdir etmeleri için dijital veya sosyal platformlarla farklı türde turlar düzenlenebilir.

- Hırsızlık Önleme Önlemleri: Eklesiyastik hazinelerin güvenliği ve emniyeti büyük önem taşır. NARRATE platformu, hırsızlık önleme önlemlerinin uygulanmasında önemli bir rol oynayabilir. Erişim kontrolü, kimlik doğrulama protokolleri ve şifrelenmiş veri depolama gibi gelişmiş güvenlik özelliklerini entegre edebilir. Ayrıca, eklesiyastik alanlardaki fiziksel güvenlik önlemleri için kılavuzlar ve en iyi uygulamaları sağlayabilir, örneğin gözetim sistemlerinin, alarmların ve güvenli depolama tesislerinin kurulumu gibi, hırsızlık ve yetkisiz erişimi önlemek için.

M3: Öncelikle, objelerin bulunduğu ortamlar izlenmelidir. Nem ve ışık yoğunluğu gibi parametrelerin değerine göre önleyici koruma yöntemleri belirlenmelidir. En acil iş, Önleyici Koruma çalışmalarının yapılmasıdır. Önleyici koruma ve periyodik bakım planları yapmak ve uygulamak, daha büyük koruma ihtiyaçlarını azaltacaktır.

M4: Herkes tarafından geniş ölçüde bilinmeyen kırsal bölgelerdeki eklesiyastik tarihi miras yapıları üzerine çalışmalar yapılabilir.

M5: Sosyal medya, Telefon uygulamaları vb.

M7: Proje, bir saha araştırması modeli ile planlanmalıdır.

M8: UV Fotoğrafçılık, IR Fotoğrafçılık, X-Ray fotoğrafçılığı, 3D belgeleme, Lazer fotoğrafçılığı.

Müze profesyonelleri/restoratörleri anketinde olan farklı sorular:

16. Benzer projelerden haberdar mısınız - kiliselerin tarihi mirasının tanımlanması - ve öyleyse, sizi derinden etkileyen bir şey söyleyebilir misiniz?

M1: Evet, UNESCO ve benzeri kuruluşlar tarafından yapılan bazı dijitalleştirme programları var.

M3: Narrate projesinin amacı açıkça tanımlanmalıdır; kilisedeki miras varlıklarını yalnızca "tanımlamayı" mı amaçlıyor yoksa bu varlıklar için tam kapsamlı bir "envanter" mi tasarlıyor? Avrupa Konseyi'nin "Kültürel Mirasın Envanteri ve Belgelendirilmesi Kılavuzu" (2009) kültürel miras varlıkları için envanter hazırlarken izlenmesi gereken temel ilkeleri ortaya koymaktadır. Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2008 yılında İstanbul'daki tüm miras binalarının envanterini hazırladı ve çok tehlikeli risk değerlendirmesine özel bir bölüm ayırdı. Bakanlık, Avrupa Konseyi'nin ana ilkelerini takip etti ve tüm tarihi binaların özelliklerini, tarihini, laboratuvar analizlerini, belgeleme projelerini, müdahaleleri (temel onarımlar veya büyük ölçekli restorasyonlar) ve risk değerlendirmesini kaydeden derinlemesine katmanlı bir envanter tasarladı...(Yanıtın soruyla ilgili kısmı alınmıştır.)

M6: Paris'teki Notre Dame'ın restorasyonu çok ilham verici.

17. Eklesiyastik hazinelerin daha iyi tanıtımı, sergilenmesi, korunması ve muhafazası için önerileriniz var mı?

M1/M2: Kültürel miras bilim komitesi oluşturun. Koruma/restorasyon ve eğitim için özel departmanlara sahip bir sanat eserleri/eserler kurumu kurun. Kültürel mirasın ve korunmasının önemini tanıtmak için seminerler, konferanslar ve atölye çalışmaları aracılığıyla farkındalık yaratın.

M3: Eğer Narrate projesinin amacı, kiliselerdeki miras varlıklarının tam kapsamlı bir envanterini tasarlamaksa, bu envanterin bir katmanı "koruma veya onarım müdahaleleri" içermelidir. Bu müdahaleler gelecekte de belgelenmelidir. Bu nedenle, bu envanter "canlı" ve sürekli güncellenebilir olmalıdır. Envanter ayrıca her bir varlık için "önleyici koruma hedefleri" katmanını içermelidir. Örneğin, farklı malzemelerden (ahşap, metal, tekstil, kağıt, taş vb.) yapılmış nesnelere, malzemeye göre değişen belirli bir bağl nem ortamında korunmalıdır. Ayrıca, her nesnenin periyodik temizliği ve bakımı, envantere kaydedilmesi gereken farklı temizlik yöntemleri gerektirir. Miras varlıklarının sergilenmesi, taşınması, depolanması ve paketlenmesi yöntemleri de envanter tarafından açıkça kapsanmalıdır.

M4: Bana göre, bu kayıt ve belgeleme süreçleri tamamlandıktan sonra, bu belgelerin kopyaları Interpol ve Blue Shield ile paylaşılabilir. Bu şekilde, hırsızlık ve sahteciliğe karşı önlemler alınmış olacaktır.

M5: Eserleri korumak, sergilemek ve insanları bilinçlendirmek için YouTube gibi platformlarda bilgi paylaşımı yapılabilir.

M6: Bunları sadece dini objeler olarak değil, sanat eseri olarak sunmak önemlidir.

M8: İlgilenen insanlar ve araştırmacılar için erişilebilir bir web sitesi tasarlayın. Katalog oluşturun. Veri bankası kurun. Uygulamalar geliştirin.

18. Böyle bir projenin içeriği, hedefleri ve görevleri hakkında kendi vizyonunuz var mı? Hangi yöntemlerle gerçekleştirilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?

M3: Türkiye'de birçok kaydedilmemiş ve özel mülkiyete ait Bizans ikonları var. Tüm bu ikonlar resmi olarak kaydedilmelidir. Türkiye'de birçok kaydedilmemiş Bizans oyma heykelleri ve diğer eserler de var; bunlar derhal kaydedilip Kültür Bakanlığı'na bildirilmelidir. Benim tarafımdan kaydedilmiş 14 dosya var ancak resmi olarak değil, hepsini ilgili Bakanlığa gönderdim.

M5: Öncelikle bu proje için bilgili bir ekip gereklidir. Daha sonra dijitalleştirme için en son teknoloji kullanılmalıdır. Son olarak, yapılanların açıklanması için çeşitli platformlarda tanıtımlar yapılmalıdır.

M6: Türkiye'de Doğu Trakya ve Anadolu'da kırsal kesimin azalan kültürel mirasının belgelenmesi ve korunması önemlidir.

M7: Öncelikle, projenin kapsamı vurgulanmalıdır. Belirlenen önceliklerin adım adım belgelenmesi gerekmektedir. İlgili yapıların tarihsel, kültürel ve işlevsel belgelenmesi gelecek nesiller için önemlidir. Belgeler tamamlandıktan sonra bunları internet üzerinden halka açık hale getirmek önemlidir.

M8: Sanat eserleriyle ilgili tüm bilgileri kaydetmek için ayrıntılı fotoğraf belgelendirmesi yapılmalıdır.

M9: Türkiye'de kayıtlı olmayan ve özel mülkiyete ait çok sayıda Bizans ikonası bulunmaktadır. Tüm bu ikonların resmi olarak kayıt altına alınması gerekmektedir. Türkiye'de kayıtlı olmayan çok sayıda Bizans oymaları, heykelleri ve diğer eşyalar bulunmaktadır. Bunlar derhal kayıt altına alınmalı ve Kültür

Bakanlığı'na bildirilmelidir. Bu eşyalardan oluşan 14 dosyam var ve bunları resmi olarak kaydetmedim, ancak hepsini ilgili Bakanlığa gönderdim.

Araştırmanın Sınırlılıkları:

Aşağıdaki analiz, anket verileri ve anket saha çalışması sırasında karşılaştığımız potansiyel sınırlılıkların bir birleşimi olarak ele alınmalıdır.

- Ruhban ve din adamları paydaşlarından sıklıkla aldığımız ilk sorulardan biri, projenin nihai dijitalleşme çıktısının nasıl şekilleneceğidir. Anketin amacı, kullanıcı olarak beklentilerini anlamak olduğundan, bu bilgilerin nihai ürünün tasarımını etkileyeceğini belirtmemize rağmen, anketi yanıtlamak projeye onay verme ve gelecekteki sorumluluk olarak görülmüştür.
- Araştırma amaçlı bu paydaşlara ulaşmak ve onlarla etkileşimde bulunmak, Türkiye'deki çoğunluk diniyle karşılaştırıldığında daha küçük bir paydaş kitlesine sahip olmaları nedeniyle sınırlı olabilmektedir.
- Din adamlarının güçlü hiyerarşik yapısı, araştırma sürecini etkilemiş, otoritelerden onay ve destek alma beklentisi/gerekliliği ile anketi cevaplama konusunda çekimser kalmalarına sebep olmuştur. Sorumluluk ve inisiyatif gerektiğini düşündükleri noktada, ankete önyargı veya ilgisizlik ile yaklaşmışlardır.
- Dijitalleşme süreci, tarihi ve kutsal objelerle ilgilenmeyi içerdiğinden, dijitalleşmenin veri gizliliği ve güvenliği üzerindeki potansiyel tehditleri hakkında anlaşılabilir endişeler ortaya konmuştur.
- Din adamlarının eğitim geçmişlerinin farklı olması, dijital teknolojilere aşina olmamaları sebebiyle araştırmalara katılımlarını etkilemiştir.

Bu araştırma, Türkiye'deki Ortodoks kiliselerinin objelerine dair somut ve somut olmayan, yerin ruhunu doğrudan temsil eden yaşayan kültürel varlıkları incelemiş, varlıkların koruyucusu ve kullanıcısı olan paydaşlar ile Rum Ortodoks topluluğunun iş birliği ve katkıları, projenin başarısını desteklemiştir. Uluslararası sözleşmelerin tavsiye ve yönergeleri, araştırmayı yönlendirici bir şekilde desteklemiş ve araştırmanın bu yönergelerle nasıl uyum sağladığını ortaya koymuştur.

Sonuç

Müzeler bağlamında, dijitalleşmeyi benimsemeleri açık ve anlaşılırdır, çünkü bu onları dijital çağa uyum sağlamaya, açık erişim sunmaya ve eğitim ve araştırma alanlarında halka hizmet etmeye, ayrıca müzenin tanınırlığını ve sosyal medyada görünürlüğünü artırmaya teşvik eder. Bu projedeki önemli bir farklılık, kapsamının bir müze koleksiyonundan fazlası olmasıdır. Kilise objeleri sadece bir kiliseyle ve bir ülkeyle sınırlı değildir. Aksine, üç farklı ülkede bulunan çeşitli kiliselerdeki çok sayıda kültürel miras ögesini kapsar.

Bu, daha geniş bir perspektifi içeren kapsamlı raporlar hazırlamanın önemini vurgular. Bu nedenle, bu girişim dikkatli bir değerlendirme ve çeşitli karmaşıklıkları etkili bir şekilde ele almak için kapsamlı bir yaklaşım gerektirir. Böylelikle, kilise objelerinin dijitalleştirilmesi kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunacak, araştırma ve eğitimi teşvik edecek ve ülkedeki farklı dini geleneklere yönelik karşılıklı anlayışı ve saygıyı teşvik edecek ve geliştirecektir.

Paydaşları mirası tanımlama ve belirleme konusunda desteklemek, hem değerlerin hem de işlevlerin daha iyi anlaşılmasını sağlar. Bu süreç, paydaşların miraslarının karşılaştığı zorlukları tanımlamalarına yardımcı olur ve mirası taşıyan gruplarla paydaşlar arasındaki bilgi alışverişini teşvik eder. Ayrıca, paydaşlar ile profesyoneller, sivil toplum kuruluşları ve devlet kurumları arasındaki iş birliği ve bağlantıları güçlendirir. Paydaşlar arasında miras hakkında bilgi paylaşımını destekler ve mirası koruma konusundaki ilgilerini değerlendirir. Miras koruma önceliklerini belirlemelerine yardımcı olacak tartışmalar gerçekleştirilir ve bu süreçte ilgili paydaşların kapasitesinin artırılmasına yönelik çabalar gösterilir.

Bu şekilde, dijitalleşme hem envanter ve bilgi sağlayacak önemli bir kaynak olacak, hem de güncel kalarak sürdürülebilirlik ve standardizasyon sağlaması açısından bir araç olarak kullanılabilir. Projeye dahil olan bölgelerdeki paydaşların, aynı sisteme veri girişi ile envanter oluşturması, kilise varlıklarının doğru bir şekilde temsil edilmesini ve sınıflandırılmasını sağlar. Bu süreçler, paydaşları ve söz konusu toplulukları koruma konusunda cesaretlendirir ve teşvik eder.

Birincil olarak, mirasın belgelenmesi, korunması için ilk adımı oluşturur ve düzenli güncellemelerle günümüzde ve gelecekte de geçerli bilgi sağlar. Ayrıca, paydaşları bilgilendirme işlevi görür. İkincil olarak ise, araştırma gereksinimlerini karşılayarak yeni kaynaklar ve konular sunma açısından önemli bir rol oynar.

Projenin önemi ve potansiyel etkisi, veri gizliliği ve kültürel hassasiyetlerle ilgili zorlukların ele alınmasını gerektirir. Bulgularımız, Türkiye'de farklı bir dini gelenek tarafından yönetilen bir ülkede azınlık topluluğunun kilise kültürel mirasının dijitalleştirilmesini, bu varlıkların geleceği konusundaki belirsizlikler nedeniyle, potansiyel bir tehdit olarak görebileceğini önermektedir. Bununla birlikte, Türkiye'nin doğal afetlere karşı hassasiyeti göz önüne alındığında, kültürel mirasın korunmamasının getirdiği riskler dijitalleşmenin getirdiği zorluklardan çok daha fazladır.

Projenin planlamasının başarılı bir şekilde yürütülmesi, ilgili tüm taraflara kilise varlıklarının korunmasının önemini ve gereğinin etkili bir şekilde anlatılması zorunludur. İstenen çıktıların elde edilmesi, veri

gizliliğinin korunması ve hassas bilgilerin güvenli bir şekilde yönetilmesine ilişkin endişelerin ele alınmasını gerektirir.

Bu araştırma ile, kilise hazinelerinin korunması üzerine daha derinlemesine çalışmayı, dikkat çekmeyi, değerlerinin anlaşılmasını ve bu objelere anlam katan sözlü ve görsel anlatıları belgeleme hedefi mümkün olacaktır. Paydaşların önemini artıran ve sürece dahil eden, paydaşların hayatlarını etkileyen karar alma süreçlerinde aktif bir şekilde yer aldığı bu kapsamlı modelin, etik ve saygı temelli sosyal uyum anlayışını güçlendirme açısından önemli bir rol oynayacağına inanılmakta; çokkültürlülüğün sunduğu zenginliğin, hem günümüz hem de gelecek kuşaklar için kültürlerarası diyalogun artması yoluyla toplumsal yarar anlayışına katkı sağlaması beklenmektedir.

Ayrıca, proje paydaşlarının dijitalleşme becerilerini artırmak için eğitim oturumları veya atölyeler düzenlemek, projenin başarısı için bir diğer hayati unsurdur. İlerleyen dönemlerde, önerilen eğitim programları hem din adamlarına hem de vakıf yönetim kurulu üyelerine hitap edecek şekilde tasarlanmalı, kilit paydaşların kapsamlı katılımını ve katılımını sağlamalıdır.

Projenin, tüm paydaşlar ve proje ortakları arasında iş birliği ve iletişimi teşvik ederek, eğitimsel ve interaktif bir platform oluşturmak, ihtiyaç ve endişelerine etkin bir şekilde yanıt verebilecek bir ürün geliştirmesinin gerekliliğini tekrar vurgulamak gerekir. Bu planlamanın başarılı olması, profesyonellerin, yöneticilerin, paydaşlar ve konuyla doğrudan veya dolaylı etkilenen topluluklar ile aynı bölgenin farklı kültürleri arasında etkileşim kurmasını gerektirir.

Uluslararası iş birliklerini içeren bu proje ve benzerleri sayesinde, kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılabilmesi için geçmişin korunmasının, kamu yararına ve bilgisine sunulmasının farkındalığı artacaktır. Benzer projeler, varlıklar hakkındaki tüm bilgileri bir arada sunarak yorumlama ve yeni araştırmalara açılma kapasitesini artıracak, ayrımcılığa maruz kalmadan tüm görüşlerin göz önünde bulundurulması kapsamlı ve katılım ve açık diyalog yoluyla, evrensel değerler temelinde, kültürel hassasiyeti göz önünde bulunduran daha kapsayıcı miras koruma yaklaşımları ile bilimsel ve sürdürülebilir ölçekte kamunun kültürlerarası etkileşim ve bilgi aktarımını mümkün kılacaktır. Böylelikle, kültürel mirası koruma karar alma süreçlerinde sadece uzlaşma aramakla kalmayıp, aynı zamanda her kültürün hassasiyetlerini ve değerlerini de dikkate almayı içerecektir. Kültürel varlıkların korunmasına verilen önem sayesinde, çokkültürlülüğün değerinin farkındalığını ve tanınırlığını artırmak, kültürlerarası ve kuşaklararası anlayış ve saygının geliştirilmesi açısından ne kadar önemli olduğunu bir kez daha vurgulamak gerekir.

Yazar Katkıları: Fikir: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Tasarım: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Kaynaklar: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Malzemeler: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Veri Toplama ve/veya işleme: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Analiz ve/veya yorum: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Literatür Taraması: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Yazıyı yazan: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Eleştirel İnceleme: E.Ş.-G.K.- G.Z.B.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Bu çalışma, Avrupa Birliği'nin Erasmus+ programı tarafından ortak finanse edilen NARRATE programının bir parçasıdır.

Author Contributions: Concept: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Design: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Supervision: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Resources: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Materials: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Data Collection and/or Processing: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Analysis and/or Interpretation: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Literature Search: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Writing Manuscript: G.K.-E.Ş.-G.Z.B. Critical Review: E.Ş.-G.K.- G.Z.B.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: This work is part of the NARRATE programme: 'Needs for Digital Recording and Documentation of Ecclesiastical Cultural Treasures in Monasteries and Temples' co-funded by the Erasmus+ programme of the European Union (Contract number: 2022-1-EL01-KA220-HED-000089867)

Kaynaklar

Kitaplar

- A. Aksoy, A., & Ünsal, D. (Eds.). (2023). *Kültür Mirası Yönetimi: Neden ve Nasıl?* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- B. Hodder, I. (Ed.). (1987). *The archaeology of contextual meanings*. Cambridge University Press. https://books.google.com.tr/books?id=Pv48AAAAIAAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_g_e_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false Erişim tarihi: 7 Ağustos 2024.
- C. Myers, D., & Hansen, J. (2024). *Inventories and surveys for heritage management: Lessons for the digital age*. Getty Conservation Institute. <https://www.getty.edu/publications/virtuallibrary/9781606068847.html> Erişim tarihi: 7 Ağustos 2024.
- D. Poullos, I. (2014). *The past in the present: A living heritage approach*. Ubiquity Press. https://www.researchgate.net/publication/262583467_Discussing_strategy_in_heritage_conservation_Living_heritage_approach_as_an_example_of_strategic_innovation Erişim tarihi: 26 Temmuz 2024.
- E. UNESCO. (2009). *Investing in cultural diversity and intercultural dialogue: UNESCO world report*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000185202> Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2024.

Web Sayfaları

- A. Australia ICOMOS. (2013). *The Burra Charter: The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance*. <https://australia.icomos.org/publications/burra-charter-practice-notes> Erişim tarihi: 7 Ağustos 2024. Erişim tarihi: :7 Ağustos, 2024.
- B. Avrami, E., Mason, R., & de la Torre, M. (2000). *Values and heritage conservation research report*. The Getty Conservation Institute. https://www.getty.edu/conservation/publications_resources/pdf_publications/pdf/valuesrpt.pdf Erişim tarihi: :7 Ağustos, 2024.
- C. Capurro, R. (2018). *Reinterpreting a sacred place. When a church becomes a museum from an ecclesiastical point of view*. Politecnico di Milano – Italy.

- https://icom.jlbinfo.info/bibliotheque/jlbWeb?html=Bur&base=documentation&ref=38212&file=582.pdf&path=IC-ICOFOM_Sacred_Papers_2018_EN-FR-ES.pdf Erişim tarihi:7 Ağustos, 2024.
- D. Council of Europe. (2005). Council of Europe framework convention on the value of cultural heritage for society. Council of Europe Treaty Series, No. 199, Faro.
<https://rm.coe.int/1680083746> Erişim tarihi: 7 Ağustos, 2024.
- E. Court, S., & Wijesuriya, G. (2015). People-centred approaches to the conservation of cultural heritage: Living heritage. International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property. https://www.iccrom.org/sites/default/files/PCA_Annexe-2.pdf Erişim tarihi: 7 Ağustos 2024.
- F. Gilroy, D., & Godfrey, I. (2017). Conservation and care of collections. Western Australian Museum. <https://manual.museum.wa.gov.au/book/export/html/1/index.html> Erişim tarihi: 7 Ağustos 2024.
- G. ICOMOS (International Council on Monuments and Sites). (2008). Québec declaration on the preservation of the spirit of place.
<https://whc.unesco.org/uploads/activities/documents/activity-646-2.pdf> Erişim tarihi: 7 Ağustos 2024.
- H. Pedersoli Jr, J. L., Antomarchi, C., & Michalski, S. (2016). A guide to risk management of cultural heritage. Iccrom. https://www.iccrom.org/sites/default/files/Guide-to-Risk-Management_English.pdf Erişim tarihi: 7 Ağustos 2024.
- İ. UNESCO. (2015). Initiative on Heritage of Religious Interest. UNESCO World Heritage Centre. <https://whc.unesco.org/document/137191> Erişim tarihi: 7 Ağustos 2024.
- J. UNESCO. (2022). Basic texts of the 2003 Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage (2022 version). https://ich.unesco.org/doc/src/2003_Convention_Basic_Texts-2022_version-EN.pdf Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2024.
- K. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. (2024). Sözleşmeler. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. <https://www.unesco.org.tr/Pages/181/177/> Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2024.
- L. UNESCO World Heritage Centre. (2024). Religious and sacred heritage. UNESCO World Heritage Centre. <https://whc.unesco.org/en/religious-sacred-heritage/#communities>](<https://whc.unesco.org/en/religious-sacred-heritage/#communities>) Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2024.
- M. Zidan, A. A. (2024). Digital cultural heritage: Theory and practice. International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). <https://www.ifla.org/news/digital-cultural-heritage-theory-and-practice/> Erişim Tarihi:7 Ağustos 2024.

Makaleler

- A. Erturk, N. (2020). Müze depolamasında dijitalleştirilmiş somut olmayan kültürel mirasın korunması. Milli Folklor, 16(128), 100-110.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/millifolklor/issue/58685/703813> Erişim tarihi: 7 Ağustos 2024.
- B. Halaç, H. H., & Öğülmüş, V. (2021). Kültürel miras verilerinin dijital olarak depolanması: OpenHeritage3D örneği. Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 11(2), 521-540.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tojdac/issue/60863/868835> Erişim tarihi: 7 Ağustos 2024.
- C. Jones, S. (2017). Wrestling with the social value of heritage: Problems, dilemmas and opportunities. Journal of Community Archaeology & Heritage, 4(1), 21-37.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/20518196.2016.1193996> Erişim tarihi: 7 Ağustos 2024.
- D. Navarrete, T., & Mackenzie Owen, J. (2016). The museum as information space: Metadata and documentation. Cultural Heritage in a Changing World, 111-123.

https://www.researchgate.net/publication/301520189_The_Museums_as_Information_Space_Metadata_and_Documentation Erişim tarihi: 7 Ağustos 2024.

- E. Rifaioğlu, M. N., & Sahin Güçan, N. (2008). Understanding and preserving spirit of place by an integrated methodology in historical urban contexts. ICOMOS, 1-12.
https://www.researchgate.net/publication/277763980_Understanding_and_preserving_spirit_of_place_by_an_integrated_methodology_in_historical_urban_contexts Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2024.

Tezler

- A. Cerri, G. (2017). Towards museum-like sites: The cases of Florence, Rio de Janeiro, and New York City. IMT School for Advanced Studies Lucca, Doktora Tezi, Lucca, Italy.
https://icom.jlbinfo.info/bibliotheque/jlbWeb?html=Bur&base=documentation&ref=38212&file=582.pdf&path=IC-ICOFOM_Sacred_Papers_2018_EN-FR-ES.pdf Erişim tarihi: :7 Ağustos, 2024.
- B. Kılınç, M. (2022). Dijital iletişim bağlamında kültürel miras yönetimi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Doktora Tezi.
<http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/ET003859.pdf> Erişim tarihi: 7 Ağustos 2024.

¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2863&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Değişik: 14/7/2004 – 5226/1 md. Erişim tarihi: 4 Ağustos 2024

² Unesco Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesi, 2001. <https://www.unesco.org.tr/pages/180/17> erişim tarihi: 7 Ağustos 2024

³ Values and Heritage Conservation Research Report, The Getty Conservation Institute, Los Angeles, Erica Avrami, Randall Mason, Marta de la Torre, 2000

⁴ <https://www.unesco.org.tr/pages/180/17>

⁵ UNESCO World Report Investing in Cultural Diversity and Intercultural Dialogue, 2009, s.30

⁶ The Burra Charter: The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance, 2013

⁷ Siân Jones (2017) Wrestling with the Social Value of Heritage: Problems, Dilemmas and Opportunities, Journal of Community Archaeology & Heritage, 4:1, 21-37, s.23

⁸ Unesco, 2003 Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, Temel Metinler, 2022 Baskısı.
<https://ich.unesco.org/en/convention>, Erişim Tarihi: 31.7.2024

⁹ Unesco, 2003 Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, Temel Metinler, 2022 Baskısı.
<https://ich.unesco.org/en/convention>, Erişim Tarihi: 31.7.2024

- ¹⁰ Values and Heritage Conservation Research Report, Erica Avrami, Randall Mason, Marta de la Torre, The Getty Conservation Institute, Los Angeles, 2000, s.6
- ¹¹ Values and Heritage Conservation Research Report, Erica Avrami, Randall Mason, Marta de la Torre, The Getty Conservation Institute, Los Angeles, 2000, s.6
- ¹² Ayşegül Yılmaz, Dünya Miras Sözleşmesi ve Üstün Evrensel Değeri yeniden düşünmek. Kültür Mirası Yönetimi: Neden ve Nasıl?: Türkiye'den Deneyimler ve Tartışmalar, 2023, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s.26
- ¹³ ICOMOS (International Council on Monuments and Sites). Québec Declaration on the Preservation of the Spirit of Place, 2008. www.icomos.org.
- ¹⁴ Rifaioğlu, Mert & Şahin Güçhan, Neriman. (2008). Understanding and preserving spirit of place by an integrated methodology in historical urban contexts.
- ¹⁵ ICOMOS (International Council on Monuments and Sites). Québec Declaration on the Preservation of the Spirit of Place, 2008. www.icomos.org.
- ¹⁶ Giriş:Kültür Mirasını Yeni Kavramlarla Düşünmek,Asu Aksoy, Deniz Ünsal, Kültür Mirası Yönetimi: Neden ve Nasıl?: Türkiye'den Deneyimler ve Tartışmalar, 2023, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- ¹⁷ Giriş:Kültür Mirasını Yeni Kavramlarla Düşünmek,Asu Aksoy, Deniz Ünsal, Kültür Mirası Yönetimi: Neden ve Nasıl?: Türkiye'den Deneyimler ve Tartışmalar, 2023, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları,
- ¹⁸ Conservation Of Cultural Heritage From Cultural Stakeholders, Dr. Nhi Vu Hong, Proceedings of the II International Conference on Best Practices in World Heritage:People and Communities, s. 617
- ¹⁹ Council of Europe, (2005). Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society-Faro Convention. Council of Europe Treaty Series- No. 199. <https://rm.coe.int/1680083746>.
- ²⁰ Zeynep Ahunbay, UNESCO'nun Dünya Mirası Listesi, Dünya Miras Sözleşmesi ve Üstün Evrensel Değeri yeniden düşünmek. Kültür Mirası Yönetimi: Neden ve Nasıl?: Türkiye'den Deneyimler ve Tartışmalar, 2023, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s. 12
- ²¹ ICCROM Guidance Note:People-Centred Approaches to the Conservation of Cultural Heritage: Living Heritage, Sarah Court, Gamini Wijesuriya, 2015
- ²² Ioannis Poullos, A living heritage approach: the main principles, The Past in the Present A Living Heritage Approach Published by: Ubiquity Press, <https://www.jstor.org/stable/j.ctv3s8tpq.19>, s.129-134, erişim tarihi: 26 Temmuz 2024
- ²³ Ioannis Poullos, Discussing Strategy in Heritage Conservation: The Living Heritage Approach as an Example of Strategic Innovation, Hellenic Open University, Patras, Greece, May 2014Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development 4(1)
- ²⁴ ICOMOS (International Council on Monuments and Sites). Québec Declaration on the Preservation of the Spirit of Place, 2008. www.icomos.org
- ²⁵ Unesco Operational Directives for the Implementation of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, <https://ich.unesco.org/en/directives>, 2022
- ²⁶ Halaç, H., H. ve Ögülmüş, V. (2021). Kültürel Miras Verilerinin Dijital Olarak Depolanması: Openheritage3d Örneği. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 11 (2), 521-540.
- ²⁷ The Museum as Information Space: Metadata and Documentation, Trilce Navarrete and John Mackenzie OwenK.J. Borowiecki et al. (eds.), Cultural Heritage in a Changing World, DOI 10.1007/978-3-319-29544-2_7, 2016, s.119
- ²⁸ Navarrete, Trilce (2013). "Digital cultural heritage". In Handbook on the Economics of Cultural Heritage. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing. doi: <https://doi.org/10.4337/9780857931009.00023>
- ²⁹ Meriç Kılınc, Doktora Tezi, Dijital İletişim Bağlamında Kültürel Miras Yönetimi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Anabilim Dalı, 2022
- ³⁰ ICOMOS (International Council on Monuments and Sites). Québec Declaration on the Preservation of the Spirit of Place, 2008. www.icomos.org.
- ³¹ Meriç Kılınc, Doktora Tezi, Dijital İletişim Bağlamında Kültürel Miras Yönetimi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Anabilim Dalı, 2022
- ³² Meriç Kılınc, Doktora Tezi, Dijital İletişim Bağlamında Kültürel Miras Yönetimi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Anabilim Dalı, 2022
- ³³ DIGITIZATION OF CULTURAL HERITAGE AT THE NATIONAL MUSEUM OF ROMANIAN HISTORY, BUCHAREST IRINA MIHAELA CIORTAN, Digital Techniques For Documenting And Preserving Cultural Heritage Edited By Anna Bentkowska-Kafel And Lindsay Macdonald, Library of Congress Cataloging in Publication Data A catalog record for this book is available from the Library of Congress © 2017, Arc Humanities Press, Kalamazoo and Bradford, s. 108

- ³⁴ Gilroy, David and Ian Godfrey, eds. Conservation and Care of Collections (2017), (Updated Version of A Practical Guide to the Conservation and Care of Collections. Perth: Western Australian Museum, 1998.
<https://manual.museum.wa.gov.au/book/export/html/1/index.html>
- ³⁵ <https://www.ifla.org/news/digital-cultural-heritage-theory-and-practice/> erişim tarihi: 22.7.2024
- ³⁶ Nevra ERTÜRK, Dijitalleştirilmiş Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müze Depolarında Korunması, Millî Folklor. 128 (Kış 2020): 100-110
- ³⁷ Pedersoli, Josè Luiz, Antomarchi, Catherine and Stefan Michalski. A Guide to Risk Management to Cultural Heritage. (n.p.): ICCROM, Government of Canada, Canadian Conservation Institute, 2016.
- ³⁸ <https://www.ifla.org/news/digital-cultural-heritage-theory-and-practice/> Digital Cultural Heritage: Theory and Practice, Contributed by Ahmed Adel Zidan, erişim tarihi: 22.7.2024
- ³⁹ <https://www.ifla.org/news/digital-cultural-heritage-theory-and-practice/> Digital Cultural Heritage: Theory and Practice, Contributed by Ahmed Adel Zidan, erişim tarihi: 22.7.2024
- ⁴⁰ Reinterpreting a sacred place. When a church becomes a museum from an ecclesiastical point of view Rita Capurro Politecnico di Milano – Italy,
https://icom.jlbinfo.info/bibliotheque/jlbWeb?html=Bur&base=documentation&ref=38212&file=582.pdf&path=IC-ICOFOM_Sacred_Papers_2018_EN-FR-ES.pdf
- ⁴¹ IMT School for Advanced Studies, Lucca Lucca, Italy Towards Museum-Like Sites: the Cases of Florence, Rio de Janeiro, and New York City. PhD Program in MDCH Management and Development of Cultural Heritage By Giada Cerri, s.58
- ⁴² The contextual analysis of symbolic meanings, Ian.Hodder (ed.) (1987), The Archaeology of Contextual Meanings, Cambridge: Cambridge University Press, p.1.
- ⁴³ Initiative on Heritage of Religious Interest INTEGRATED IMPLEMENTATION STRATEGY Towards elaboration of a thematic paper proposing to the States Parties to the World Heritage Convention general guidance regarding management of cultural and natural heritage of religious interest. Bu belge, Dünya Mirası Merkezi tarafından kurulan Dini Miraslar İçin Yönetim Grubu ile ICOMOS, ICCROM ve IUCN danışma organları tarafından ortaklaşa geliştirilmiştir.
- ⁴⁴ <https://whc.unesco.org/en/religious-sacred-heritage/#communities>
- ⁴⁵ Tradition And The Icon, Andrew Louth.
- ⁴⁶ David Myers and Janet Hansen, Inventories And Surveys For Heritage Management Lessons For The Digital Age, Getty Conservation Institute, Los Angeles, e-book, 2024, s. 38
- ⁴⁷ Digital Techniques For Documenting And Preserving Cultural Heritage Edited By Anna Bentkowska-Kafel And Lindsay Macdonald, Library of Congress Cataloging in Publication Data A catalog record for this book is available from the Library of Congress © 2017, Arc Humanities Press, Kalamazoo and Bradford, s.

Ek1. Paydaşlara Yöneltilen Anket Soruları

1.Bölüm Genel Bilgi/Teknolojik Yetkinlik

1.Nerede çalışıyorsunuz?

- Mahalli Kilise
- Manastır
- İlahiyat Fakültesi/Bölümü
- Okul/Din Öğretmeni
- Eğitim ve Araştırma Merkezi
- Eklesiyastik Müze
- Kiliseye bağlı başka kurum
- Kilise/manastır Kurum Adı: (İsteğe bağlı)

2.Göreviniz nedir?

Ruhban Şıkları:

- Metropolit/Piskopos
- Manastır Heguman/Başrahip
- Keşiş
- Mahalli Papaz

-
- Kilise çalışanı/Yönetici
 - Öğretmen
 - İlahiyat Öğrencisi
 - Rahiplik Okulu veya Kilise Okulunda Öğrenci
 - Kilise ile ilgili küratör
 - Eski kilise çalışanı
 - Emekli
 - Müze Profesyoneli/Restoratör Şıkları
 - Kilise çalışanı/Yönetici
 - Öğretmen
 - İlahiyat Öğrencisi
 - Rahiplik okulu veya Kilise Okulunda Öğrenci
 - Restoratör
 - Sanat tarihçisi
 - Kilise ile ilgili bir müzede kürator
 - Eski kilise çalışanı emekli
 - Diğer

3.Bölgenin tarih ve kültürü, eklesiyastik mirası ile ilgileniyor musunuz?

- Çok fazla
- Fazlasıyla
- Orta derecede
- Biraz
- Hiç ilgilenmiyorum

4. Eklesiyastik-tarihi mirasın dijitalleştirilmesine imkan sağlayan bir çözüm ile ilgilenir misiniz?

- Çok fazla
- Fazlasıyla
- Orta derecede
- Biraz
- Hiç ilgilenmiyorum

5. Teknoloji konusunda ne kadar bilgilisiniz?/ Kilise mirasının dijitalleştirilme yolları, yöntemleri ve faydaları hakkında bilgi sahibi misiniz?

- Çok fazla
- Fazlasıyla
- Orta derecede
- Biraz
- Hiç ilgilenmiyorum

6.Bölgede eklesiyastik mirasının önemli olduğunu düşündüğünüz birkaç yer adı verebilir misiniz?

7. Eklesiyastik-tarihi mirasın dijitalleştirilmesine ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz?

- Evet kesinlikle ertelenemez
- Evet ama acil değil
- Hayır hiç gerek yok
- Bir şey söyleyemem.

8. Dijitalleştirilmiş Eklesiyastik-tarihi miras, hangi şekilde sergilenmelidir:

- Kültürel kurumların elektronik ortamında/web sitesinde

-Açık erişimli bir elektronik ortamda
Kağıt üzerinden Hibrit bir formda
Diğer, lütfen önerinizi belirtin.
Bir şey söyleyemem.

9. Görüşünüze göre, hangi taşınabilir kilise değerli eşyaları dijitalleştirilmelidir? Lütfen sunulan seçeneklerden seçim yapın (bkz. EK: şablon № 1). Kilise eşyaları, ikona vb. gibi hangileri özel dikkat gerektiriyor ve neden?

10. Görüşünüze göre, kilise değerli eşyalarının dijital açıklaması olarak hangi tür bilgilere ihtiyaç vardır? Lütfen sunulan seçeneklerden seçin veya diğer önerilerinizi ekleyin.

Bilgi Kategorisi:	
Objenin özgün numarası/tanımlayıcısı	
Objenin adı	
Objeni yaşı	
Yazar/Yaratıcı (eğer uygunsa)	
Objenin Tanımı	
Boyutları	
Malzemesi (Neyden Yapıldığı)	
Objedeki yazı	
Yazının dili	
Yazıda ne yazdığı	
Koruma Durumu	
Koruma aşamaları	
Önceki koruma müdahalelerinin tanımlanması	
Parçalar halinde mi	
Başka parçalar var mı? Nerede?	
Başka bir objeyle ilişkili mi?	
Bir mucizeyle ilişkili mi?	
Önemli bir tarihi olayla ilişkili mi?	

Bir gelenekle ilişkili mi?	
İlgili kaynaklar/Bilimsel Referanslar	
Sahibi olan Kilise/Manastır	
Litürjik Kullanımı	

11. Sizce, Eklesiyastik-tarihi kıymetlerin sunum şekli nasıl olmalıdır?

Basit bir liste

Katalog

Albüm

Diğer, lütfen belirtin.

12. Kilise eserlerinin dijital sunum şekli olarak hangisini tercih edersiniz?

3D görselleştirme

Detaylı fotoğraf belgeleme

Diğer, lütfen belirtin.

13.İleride hazırlanacak NARRATE proje sitesini, hangi amaç doğrultusunda kullanmak istersiniz?

Din Eğitimi

Kendi kilise mirasımızın sunumu

Ziyaretçi ve turist çekmek

Bilgi Arşivi

Engelliler için uzaktan erişim

Başka amaçlar, lütfen belirtin

14.Eklesiyastik kıymetlerin daha iyi tanıtımı, sergilenmesi, korunması ve muhafazası için ne gibi çalışmaların yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?

15. Sizce, eklesiyastik hazinelerin daha iyi tanıtımı, sergilenmesi, korunması ve muhafazası için neler yapılabilir?

16. Benzer projelerden haberdar mısınız - kiliselerin tarihi mirasının tanımlanması - ve öyleyse, sizi derinden etkileyen bir şey söyleyebilir misiniz?

17. Eklesiyastik hazinelerin daha iyi tanıtımı, sergilenmesi, korunması ve muhafazası için önerileriniz var mı?

Şablon 1.

Size göre, dijitalleştirilmesi gereken taşınabilir kilise kıymetli eşyaları hangileridir? Lütfen verilen seçeneklerden birini seçin:

Türkçe	
Kutsal İkonalar	Mark with x

ön çizim	
Apostolik	
diptik	
12 bayram	
ikona	
çift taraflı ikona	
kabartma ikona	
despotikon ikonası	
diptik/triptik/poliptik	
templonun üst tarafı	
taşınabilir tören ikonası	
kaplı ikona	
taşınabilir ikona	
kağıt ikona	
mozaik ikona	
ikona kabı	
litografi taş baskı	
yas ikonası	
ahşap oyma	
triptik	
oyma	
mozaik	
diğer	

KUTSAL KAPLAR- KİLİSE EŞYALARI	Markwith x
angio	
analogion	
Kutsal ekmeğinnurduğu kap	
kutsal ekmeğ tepsi kasnağı	
adak	
kaide	
kutsal perde	
kutsal tepsi	
kutsal kadeh	

kutsal kadeh örtüsü	
kutsal ekmek tepsi	
kap	
altı kanatlı riptivio	
liturjik mobilya/eşya	
gümüş madalyon	
altın madalyon	
zeon	
Buhurdanlık(zincirli ve uzun)	
altar masası örtüsü	
çan	
karaf	
kandil	
buhurdanlık	
sırlı seramik	
mumluk	
sunak kutusu	
tütsü kutusu	
vaftiz teknesi	
Komünyon töreninde kullanılan kaşık	
kap	
sancak	
Anastasis sancağı	

kömünyon kaşığı	
rölik kutusu	
leğen/tekne	
ayazma teknesi	
taşınabilir kandil	
komünyon tekstili	
mürekkep kabı	
madalyon	
küçük heykeller	
Küçük el sanat eserleri	
mühür	

sünger silgi	
ahşap oyma	
kemik kutusu	
peplo	
tabak	
kap	
çoklu kandil	
ayaklı kadeh	
kutsal kase	
kase örtüsü	
ikona standı	
liturjik kap	
stavrothiki	
Stravros/Haç	
Kutsal altar haçı	
ayazma haçı	
iki taraflı haç	
haç kolye ucu	
kutsanma haçı	
kutsanma tören haçı	
ahşap haç	
Anastasis haçı	
mühür	
tekstil	
saat	

LİTÜRJİK GİYSİLER	Markwith x
Kutsal örtü	
kutsal giysiler	
ruhban giysileri	
keşiş kıyafeti	
örtü/taşınabilir altar	
perde	
diakon dalmatik	
yüzük	
mühür yüzüğü	
boyun haçı	
iki taraflı boyun haçı	

Baş ruhban Haçı	
rölik kutusu	
liturjik kıyafet	
giysi	
altar örtüsü	
epigonation	
kolluk	
epitaf	
epitrachilion	
elişi	
kemer	
ruhban kemeri	
toplu iğne	
elişi işleme	
değerli takı	
mandion /mandias	
başlık	
orario	
peplo	
önlük	
kemer	
başpiskopos asası	
kaftan	
kolye	
nakışlı uzun mintan	
rahip kıyafeti	
tekstil	
elişi	
ipek tekstil	
yün tekstil	
felonion	
hiton	
omoforion	
diğer	

**LİTÜRJİK-MÜZİK
KİTAPLAR/BELGELER**

Mark
with

	an x
Akathist İlahi	
Anastasimatarion	
Stiherarion Antolojisi	
Matematarion Antolojisi	
Kitap	
Litürjik Kitap	
Diakonikon	
Doksastarion	
Parşömen	
Heirmologion	
Küçük Ayin Kitabı (Küçük Euchologion)	
Ayin Kitabı (Euchologion)	
İeratikon	
Kutsal İncil	
İncil/Apostolos Kabı	
Kontakarion	
Kodeks (el yazması kitap)	
Kutsal Hafta	
Menayon	
Oktoehos	
İnkünabula	
Pentikostarion	
Parşömen	
Sigilion	
Sinaksarion	
Tetraevangelion	
Triodion	
Tipikon	
El Yazması Yaprağı	
El Yazması	
Resimli El Yazması	
Litürjik El Yazması	
Altın Mühür	
Mezmurlar	
Horologion	
diğer	